

JUAN

Jesucristoye quetire jóarigye

Jesucristo Cõamacũ wãcũrere
wedegudũ atirigye

1 ¹Sicatopũra Cõamacũ wãcũrere marĩrẽ wedegudũ niitoarigũ niiwĩ. Cõamacũmena niirigũ niiwĩ. Cũũrã Cõamacũ niijãrigũ niiwĩ. ²Cũũ sciatopũra Cõamacũmena niitoarigũ niiwĩ. ³Cõamacũ cũũmenarã niipetirare, niipetirere tiirigũ niiwĩ. Niipetira, niipetire cũũmenarã tiirigye niĩã. ⁴Cũũ catirẽ petihẽrere ticogudũ niirigũ niiwĩ. Tee catirẽ ticogũra basocãre sãwõcore tiirõbiro niirigũ niiwĩ. ⁵Basocã niirõ naĩtĩãrõpũ tiirõbiro niiriro niuwũ. Cũũ sãwõcogũ toopũre sãwõcoqui. Naĩtĩãre tee sãwõcorere cãmotãmasĩricu.

⁶Cõamacũ sũcũ basocũre ticosũguerigũ niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Juan. ⁷Cũũ sãwõcogũye quetire wedegũ atirigũ niiwĩ, niipetira tee quetire padeoãro jĩĩgũ. ⁸Cũũ sãwõcogũ mee niirigũ niiwĩ. Teero tiigũ, sãwõcogũye quetipere wedegũ atirigũ niiwĩ. ⁹Sãwõcogũ peti atigudũ tiirigũ niiwĩ atibũrecopũre. Cũũ niipetirare tũomasĩre ticogudũ niirigũ niiwĩ.

¹⁰Cõamacũ cũũmena atibũrecore tiirigũ niipacari, cũũ ãnopũ

niirĩ, atibũreco macãrãpe cũũrẽ ãnãmasĩririra niuwã. ¹¹Cũũya ditapũ jeawi. Too macãrã cũũya dita macãrãpe cũũrẽ bocariwa. ¹²Sĩquẽrã cũũrẽ boca, padeowã. Cõamacũ niipetirare cũũrẽ padeorãre cũũ põna wãari tiiwĩ. ¹³Cõamacũ põna niirẽ marĩ pacũsũmuã põnacũtĩre tiirõbiro niiria. Marĩ pacũsũmuã cũũ tiirẽmena, teero biiri cũũ põnacũtĩdũgaremena põnacũtĩcuã. Cõamacũ põna niirẽpe merẽã niĩã. Cõamacũ cũũ boorẽmena basocãre cũũ põna wãari tiiquĩ.

¹⁴Cõamacũ wãcũrere marĩrẽ wedegudũ basocũ bauãrigũ niiwĩ. Cũũ ãsãmena niiwĩ. Basocãre ãñurõ peti tiijãwĩ. Niipetire cũũ wedeserigye, cũũ tiirigye diamacũ niuwũ. Cũũ asibatẽrere, cũũ ɸpũtĩ macũ niirecutirere ãñawũ. Tee ɸpũtĩ maquẽrẽ Cõamacũ macũ sũcũ niigũ dícu cwoquí. ¹⁵Juan cũũye quetire wedegũ, bayirõ bũsũrõmena biiro jĩĩ wedewi:

—Ãnirã niĩ ɸũũ mũãrẽ wedeserigũ. Biiro jĩĩwũ: “Ãpĩ ɸũũ siro atiquĩ. Cũũ ɸũũ bauãdari sũgueropũre niitoayigũ. Teero tiigũ, cũũ ɸũũ nemorõ niiquĩ”, jĩĩãwũ, jĩĩwĩ.

¹⁶Cũũ marĩrẽ ãñurõ peti tiijãqui. Teero tiigũ, marĩrẽ ãñurẽre

ticorucujãqui. ¹⁷Cõãmacũ Moisémena cũũ dutirére ticorigũ niiwĩ. Jesucristomenape cũũ basocáre añuré ticorére, teero biiri diamacũ niirére masĩrĩ tiirígu niiwĩ. ¹⁸Sicũnopera Cõãmacũrẽ ññariqui. Cũũ macũ sícũ niigũ cũũmena niirucugũ cũũ Pacũre marĩrẽ masĩrĩ tiiwĩ.

**Juan Bautista Jesuyére
wederigũ**

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹Jerusalén macãrã judíoare dutirá Juan pũtopũ paiaré, teero biiri levita basocare sãĩñadutira ticocorira niiwã. Cũãpeja cũũ pũtopũ jeara: —¿Niirũno basocũ niimiĩ mũũ? jĩĩwã.

²⁰Cũãpe cũãrẽ yayiõro manirõ, diamacũrã wedewi:

—Yũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo mee niia, jĩĩwĩ.

²¹—Too docare ¿ñiirũno niĩ? ¿Mũũ Elías niĩ? jĩĩwã.

—Niiria yũũja, jĩĩwĩ.

—¿Mũũ profeta, basocá cũã “atigũdaqui” jĩirigũ niĩ? jĩĩwã.

—Niiria, jĩĩwĩ cũũpeja sũcã.

²²Teero tiirã, cũãpeja sãĩñanemowã:

—Too docare ¿ñiirũno niĩ mũũ? Ûsãrẽ yũũya; ùsãrẽ ticocoarirare wedeada ra tiia. ¿Mũũ basiro deero tũgũeñaĩ? jĩĩ sãĩñãwã sũcã.

²³Cũãrẽ cũũpe yũũwi:

—Yũũ niia yucũ manirõ, basocá manirõpũ bayirõ bũsũrómena wedegũ. Profeta Isaías wederibirora ateré wedea yũũcã:

Sícũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,
marĩ Òpũ atiadari sũguero,
mũã ñañaré tiirére duujã,
añũrõ niyueya,

jĩĩã, jĩĩwĩ.

²⁴Juanrẽ sãĩñãrã jeaarira fari-seo basoca ticocoarira niirira niiwã. ²⁵Cũãpeja cũũrẽ sãĩñanemowã sũcã:

—Too docare mũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo o Elías o profeta cũã “atigũdaqui” jĩirigũ niiripacũ, ¿deero tiigũ wãmeõtĩ? jĩĩwã.

²⁶—Yũũ ocoména wãmeõtia. Æpĩpẽ mũã watoapũre mũã ññamasihẽgũ niĩ. ²⁷Cũũ yũũ siro atigũdũpe añunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sícãrĩbíridojãcu, jĩĩwĩ.

²⁸Tee Betania wãmecutiro día Jordán apeniñapũ teero wãawũ. Toopũ Juan basocáre wãmeõtivi.

Jesús cordero tiirõbiro niĩ

²⁹Arebũrecope Juan Jesús atiri ññagũ, jĩĩwĩ:

—¡Ññaña! Ænirã Cõãmacũ ticodiocorigũ, cordero tiirõbiro niigũ niĩ. Cũũ diarémena atibũreco macãrã ñañaré tiirére petirĩ tiigũdaqui. ³⁰Yũũ mũãrẽ ateré wedeawũ: “Sícũ basocũ yũũ siro atigũdaqui. Cũũ yũũ bauãdari sũgueropũ niitoayigũ. Teero tiigũ, cũũ yũũ nemorõ niiqui”, jĩĩwã. Ænirẽna wedeseawũ. ³¹“¿Noã niĩ?” jĩĩmasĩritũ ména. Masĩripacũ, Israelya põna macãrã cũũrẽ masĩãrõ jĩĩgũ, cũãrẽ ocoména wãmeõtigũ atiwũ, jĩĩwĩ.

32 Juan wedenemowī:

—Espíritu Santo sīcū bua tiiró-biro baugú ūmūásepū diiátiri īñawū. Ānipúre jeapeawi. 33 “¿Noā niī?” jīīmasīritu ména. Yūre ocoména wāmeōtidutigu yūre biiro jīīti: “Mū Espiritu Santo diiāti, sīcūpūre jeapeari īñagūdacu. Cūūrā Espiritu Santore ticodiocogūdu niī”, jīīti. 34 Cūū teero jīīrirobirora yū īñawū. Teero tiigú, ateré wedea: Ānirā niī Cōāmacū macū, jīīwī Juan.

Jesús buerá niisuguerira

35 Apebúreco Juan toopú niīwī sūcā. Ūsā puará cūū buerá cūūrē bapacūiwū. 36 Juan Jesús netō-wári īñagū, ūsārē jīīwī:

—jīñaña! Ānirā Cōāmacū ticodiocorigū, cordero tiiróbiro niigú niī, jīīwī.

37 Cūū teero jīīrī tūorá, ūsā puará Jesuré nūnūwū. 38 Jesús cāmenucá, ūsā nūnūgī īñagū: —¿Nēenórē āmaāi, yūre nūnū-rá? jīīwī.

—Rabí, jīīwū ūsāpe—. (Rabí “basocáre buegú” jīīdugaro tiia.) ¿Noopú niīārī mū? jīīwū.

39—Jāmū, īñarā atiya, jīīwī ūsārē.

Ūsā cūūmena wáa, cūū niirōpū īñarā jeawū. Nāmicapū niīwū. Teero tiirá, cūūmena niinañiō-jōāwū.

40 Yūūmena Jesuré nūnūgū Andrés wāmecūtiwi. Cūūcā Juan basocáre wāmeōtigū wederigūre tūowī. Cūū Simón Pedro bai niīwī. 41 Andrés cūū sōwū Simón-rē máata buajeá, cūūrē jīīyigu:

—Mesías Cōāmacū “ticodiocogūda” jīīrigūre buajeáawū, jīīyigu. (Mesías “Cristo Cōāmacū berigū” jīīdugaro tiia.)

42 Cūūrē Jesús pūtopū sūojeá-wi. Jesús cūūrē īñagū, jīīwī:

—Mū Simón niīā Jonás macū. Too síro mūūrē “Cefas” jīīdada-cua, jīīwī. (Cefas āpērāyēmena Pedro niīā.)^a

Jesús Felipe, Natanaelre

“jāmū” jīīrigue

43 Apebúreco Jesús “Galileapū wáaada” jīī wācūrigū niīwī. Cūū toopú wáadari sūguero, Felipe buajeá: —Jāmū yūūmena, jīī-wī.

44 Felipe Betsaida macā macū niīwī. Andrés, Pedro too macār-rā niīwā. 45 Felipe Natanaelre buajeá, jīīyigu:

—Moisés jóaripūpū jīīrigūre buajeáawū. Profetacā cūūye maquērēna jóarira niīwā. Jesús Nazaret macū, José macū cūū jīīnogū niī, jīīyigu.

46 Natanael jīīyigu:

—Nazaretpūre sīcū āñugūno manī.

Felipe yūuyigu:

^a 1.42 “Cefas” arameoyemena, teero biiri “Pedro” griegoayemena “ūtāgā” jīīdugaro tiicú.

—Jāmu, ññaco marí, jĩiyigu.

⁴⁷Jesús Natanael atiri ññagũ:
—Ñni Israelya pōna macũ peti,
tiiditóre manigũ niiĩ, jĩĩwĩ.

⁴⁸Natanael cũũrē sãññáwĩ:

—¿Deero tii mũu yũure masĩi?
jĩĩwĩ.

—Felipe mũũrē sũoádari sũ-
guero, yũu mũũrē ññatoaawũ
mée. Yucũgu higueraçu docaru
niiáwũ mũu, jĩĩwĩ.

⁴⁹—Rabí, mũu Cõãmacũ macũ
niiã. Israelya pōna macārã õpũ
niiã, jĩĩwĩ.

⁵⁰—¿“Higueraçu docaru nii-
ãwũ mũu” yũu jĩĩrere tuogũ, yũu-
re padeói? Too síropũre mũu tee
nemoró ãñuré petire ññagũdacu,
jĩĩwĩ.

⁵¹Jesús jĩĩnemowĩ:

—Yũu mũãrē aterėja diamacũ-
rã jĩĩ: Too síropũ mũã ãmũãse
pãõrĩ ññãdacu. Ángelea Cõãma-
cũyara yũu niipetira sõwũ pũto-
pũ mũãwa, diiatĩri ññãdacu,^b jĩĩ-
wĩ.

Canápu wãmosiari bosebũreco

2¹Itiábũreco wáaro tiirí, Caná
Galilea ditapũre wãmosiari
bosebũreco tiipéowa. Jesús paco
toopũ jeawo. ²Jesuré, ãsã cũũ
buerácãrē boocórira niiwã. ³Cũã
bosebũreco tiirí, vino petijõãwũ.
Teero tiigó, Jesús pacopēja cũũrē
jĩĩwõ:

—Macũ, vino petijõããyu.

⁴Cũũpeja coore yũũwi:

—Paco, ¿deero tiigó yũure we-
dei? Yũu teeré tiirítõno jearia
mėna, jĩĩwĩ.

⁵Coopeja tii bosebũreco tĩãco-
terare: —Cũũ dutiró tiyá, jĩĩwõ.

⁶Toopũ seisparũ ãtãparũ nii-
wũ. ãsã judíoare dutirotbirora
jũĩrĩrē coseádare oco posetire
niiwũ. Pacapãru niiwũ: Sicarũre
pairó oco cincuenta o setenta li-
tros sããwũ. ⁷Jesús tĩãcoterare:
—Aterãpãru ocoré písãdadodũ-
poya, jĩĩwĩ.

Õtãparũru ocoré písãdadodũporigue

Teeparũre písãdadodorira niiwã.
⁸Teero tiiarĩ siro, Jesús cũãrē jĩĩwĩ:

—Bosebũreco tiipéogure péro
waané, néewaya.

Cũã “jáũ” jĩĩ, néewawa. ⁹Bose-
bũreco tiipéogu tee oco vino co-
towéoariguere sñiñãwĩ. Jesús
tiiariguere masĩririgu niiwĩ mė-
na. Tĩãcoterape teeparũre pís-
ãdadojĩrã, masĩwã. Sñiñããri si-
ro, wãmosiãgure sũocó, ¹⁰jĩĩwĩ:

—Niipetira sicato vino tĩãrã,
ãñurere tĩãsũgucua. Pairó sñiã-
ri siropũ, búri niirere tĩãcua.

^b1.51 Génesis 28.12.

Jesús Cōāmacūwiiṙu dúari basocare cōāwionecorigue

M̄ṙe añṙuré vinopere síropu tía-dutiayu, jīwī.

¹¹Jesús Caná Galilea ditap̄u teeré tiiwí. Tee cūñ tutuaremena sica-to tiieñonucāre niwū. Teeména cūñ tutuarere eñowí. Teeré iñarā, ũsā cūñ buerá cūñrē padeowú.

¹²Too síro Jesús Capernaum macāṙu búawawi. Cūñ paco, cūñ baira, ũsā cūñ buerá cūñmena wáawu. ũsā tiimacāṙure síquē b̄urecori niwū.

**Jesús Cōāmacūwiiṙu dúari
basocare cōāwionecorigue**

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18;

Lc 19.45-46)

¹³Pascua judíoa bosebureco jeadaro péerogā d̄sawú. Teero tiigú, Jesús Jerusalénṙu wáawi.

¹⁴Toopú jeagu, Cōāmacūwiiṙu wáawi. Tiiwíi wesa macā yepa-

ṙure wáic̄ura dúari basocare buajeáwi. Toop̄ure wecuaré, ovejare, buare dúawa. ^c Āṙerā aṙeyé dita maquē niyerure wasorí basoca toopú duiwa. ¹⁵Cúā teero tiirí iñagū, Jesús t̄anarídare quēnowí. Tiidaména dúari basocare, cúāyara ovejare, wecuaré t̄anawíonecowi. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cúāye mesarire tuunécōācūjāwí. ¹⁶Buare dúari basocare jīwí:

—Āniārē néewitiwaya. Ȳṙu Pac̄uya wiire dúari wii tiiríjāña, jīwí.

¹⁷Cūñ teero tiirí iñarā, Cōāmacūye queti jóarip̄ṙu ate jóariguere ũsā wācūwū: “Cōāmacū, ȳṙu m̄ṙaya wiire mañetóre ȳṙu ropear̄u j̄ñ̄witiro tiiróbiro t̄agueñaga”, ^d jī jóanoā.

¹⁸Judíoare dutirápeja cūñ cōāwionecori iñarā, cūñrē jīwā:

^c2.14 Basocá wáic̄urare s̄aĩári siro, paiaré s̄iādutí, sóepeodutiya.

^d2.17 Salmo 69.9.

—¿Noã dutirómena cõãwione-coi? Cõãmacũ dutirómena tiigú-ja, tiieñoña ùsarẽ, jĩwĩ.

¹⁹Jesupéja cúãrẽ jĩwĩ:

—Atiwiiré cõãjãña. Itiábureco siro yũũ quẽnogúda súcã, jĩwĩ.

²⁰Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Atiwiiré tiirã cuarenta y seis cũmarĩ peawã. ¿Mũũpeja itiábureco siro quẽnogúdari? Tiimasĩricu sãa, jĩwã.

²¹Jesupéja wiiré wedesegu, cũũya õpũũrẽ wãaadarere wedesegu tiiwĩ. ²²Teero tiirã, cũũ dia masãri siropũ, tee cũũ wedeseriguere ùsã wãcũwũ. Teeré wãcũrã, Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóariguere, teero biiri Jesús wedeserigecãrẽ padeowã.

Jesús basocã wãcũrere masĩqui

²³Paũ Jerusalénpũ Pascua bobebureco neãwã. Cũã Jesús tutuaremena pee tiieñorere ñãwã. Teeré ñãrã, “Cõãmacũ ticodiocorigũ niiqui” jĩrã, cũũrẽ padeowã. ²⁴⁻²⁵Jesupé cúãrẽ ñãmasĩpetijãgũ, ãpẽrá wedero manirõ cũũ basiro basocã niipetira cũã wãcũrere masĩpetijãwĩ. Teero tiigú, “cũã ‘padeoã’ jĩpãcari, diamacũ padeorã mee niĩya” jĩmasĩjãwĩ.

Nicodemo Jesumãna wedeserigüe

3 ¹Sicũ fariseo basocũ niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Nicodemo. Cũũ judíoare dutirá menamacũ niiwĩ. ²Sicañami Nicodemo Jesurẽ ñãgũ jeawĩ. Cũũrẽ jĩwĩ:

—Basocãre buegũ, Cõãmacũ mũũmena niiqui. Teero tiigú, cũũ tutuare ticorẽmena mũũ tiieñoñomasiã. Mũũ tiieñoñore ñãrã, ùsã ateré masiã: Cõãmacũ mũũrẽ ticodiocojĩyi ùsarẽ buedutigũ, jĩwĩ.

³Jesús cúũrẽ yũũwi:

—Yũũ mũũrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Sicũ sicatorpũ bauárirobirõ bauánemoripacũ, Cõãmacũ dutiré jeaboarigüe cũũpũre jearicu, jĩwĩ.

⁴Nicodemo cúũrẽ sãñãwĩ:

—¿Deero tii marĩ bũcũari siro, marĩ pacoaya páatipũ sããwa, bauábogari súcã? Sããwa, bauãmasĩricu, jĩwĩ.

⁵Jesús cúũrẽ yũũwi:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Sicũ ocomãna, teero biiri Espiritu Santomena bauáheri, Cõãmacũ dutiré jeaboarigüe cũũpũre jearicu. ⁶Basocã põna basocãra niicua. Cũãrã Espiritu Santomena bauãra, Cõãmacũ põna sããcua. ⁷Teero tiigú, mũũ “niipetira sicator bauárirobirõ bauánemorõ booa” jĩrere tuogú, tuomanirijãña. ⁸Mũũ masiã: Wĩno noo boorõ páapucu. Wĩno bũsuri tuopacũ, ¿noopé atii; noopé wãai? jĩmasĩricu. Espiritu Santomena bauári tiiré tee tiirõbiri wãaa, jĩwĩ.

⁹Nicodemo jĩwĩ:

—¿Deero tiirõ teero wãabogari? jĩwĩ.

¹⁰Jesús cúũrẽ yũũwi:

—Mũũ Israelya põna macãrãrẽ Cõãmacũye maquẽrẽ buegũ ni-

pacu, ¿teeré masĩrii? ¹¹Yuu ate-
réja diamacúrã jĩĩ: ũsã masĩré-
re, ũsã ññariguere múãrẽ wedea.
Múãpe ũsã wederére padeoricu.
¹²Atibúrecopu wáarere yuu we-
deri, múã padeoría. Ũmuásepu
wáarepereja yuu wedericãrẽ, ne-
morórã padeoricu.

¹³'Sĩcũ basocú ũmuásepu muã-
warigu maniquí. Yuu niipetira
sõwũ ũmuásepu niirigu diiátiwu.
¹⁴Tíatorpũre yucu manirópũ Moi-
sés ãña cõmeména tiirigũre yucu-
gũpu néemuõnũcõyigu.^e Cũũ
ãñarẽ néemuõnũcõrirobirora yuu
niipetira sõwũcã néemuõnũcõno-
gũdu niã. ¹⁵Biuro yũre tiiréme-
na niipetira yũre padeorã cati-
rucujãadacua, jĩĩwĩ Jesús.

Cõãmacũ cũũ macũrẽ ticodiocorigue

¹⁶Cõãmacũ atibúreco macãrã-
rẽ bayiró maijígũ, cũũ macũ sícũ
niigúrẽ ticodiocorigu niiwĩ. Teo-
ro tiirã, niipetira cũũ macũrẽ pa-
deorã pecamepu wáaricua; cũũ-
mena catirucujãadacua. ¹⁷Cõã-
macũ atibúreco macãrãrẽ “ñña-
rõ tiigũda” jĩigũ mee cũũ macũrẽ
ticodiocorigu niiwĩ; cũãrẽ netõ-
nãrõ jĩigũ ticodiocorigu niiwĩ.

¹⁸Cõãmacũ cũũ macũrẽ padeo-
rãre ññarõ tiiriqui. Cũũrẽ pa-
deohérape ññarõ tiinõãdara ni-
toaya mée Cõãmacũ macũ sícũ
niigúrẽ padeohére wapa. ¹⁹Cõã-
macũ macũ sãwócore néeatigu

Sãwócore

tiiróbiro atibúrecopũre atiwi. Ba-
socãpe ññarẽ tiirã niijirã, sãwó-
core néeatigu booríyira. Ñña-
rẽre tiidugájirã, naĩtãrõpu pu-
tuãdugayira. Teero tiigũ, Cõãma-
cũ cũãrẽ ññarõ tiigũdaqui.
²⁰Ññarẽ tiigũ sãwócore cõogũ-
re booriqui. Cũũ ññarẽ tiirẽre
bauanerĩ boohégũ, sãwócore pu-
topũ jeadugariqui. ²¹Diamacúrã
ãñurẽ tiigũpe sãwócore néeatig-
ũre nũnũrucúqui. Ññurẽ tiigũ
sãwócore pu-topũ niirĩ, basocã
cũũ tiirẽre ññaãya. Cũũ Cõãmacũ
booróbiro tiirĩ, ññanoã.

Juan Bautista Jesuyére wedenemorigue

²²Too síro Jesús ũsã cũũ buerã-
mena Judea ditapu wáawũ. Too-
pũre basocãre wãmeõtira, yoari
mee niiwũ. ²³Juan Enón wãme-
cutiropũ niyigu. Enón Salim wã-
mecutiri macã putogã niiwũ.
Toopũre oco niirõ niiwũ. Teero
tiigũ, toopũre wãmeõtigu tiyigu.
Basocã cũũ pu-topũ wãmeõtidi-
ta wáyira. ²⁴Juan cũũrẽ peresu-

^e 3.14 Ñña bacoárrira Moiséyagu ãñarẽ ññarã, netõnénoyira. Ññaña Números 21.9.

wiirpu sōnecoadari suguero, too-pú niiyigu.

²⁵Sicabureco Juan buerére nūnūrā sícū judíoare dutirá menamacūmena bayiró cāmerí wedeseyira. Cūārē dutiré jīrōbirora cōsedutíre maquērē cāmerí wedeseyira.

²⁶Too síro cūā Juan putopu wáa, cūūrē jīiyira:

—Īsārē buegú, jōō niirito, día Jordán apeniñarú mūmēna niirigu, ūsārē mūu wederigu mecūtīgārē wāmeōtigu tiiáwī. Niipetira cūūrē nūnūrā tiiáwā, jīiyira.

²⁷Juan cūārē yūuyigu:

—Sícūno añurere tiirí, Cōāmacū cūūrē ticorigue niiā. ²⁸Mūā yūu wederiguere tuotóawu. Yūupeja “Cōāmacū beserigu Cristo mee niiā” jīiwū. Yūu cūū suguero ticorigu niiā. ²⁹Queorēmena teeré wedeguda: Wāmosiagudu nūmo cūūyago niico. Cūū menamacū cūū wedeserere tuoquí. Teeré tuogú, bayiró ūseniquí. Teero tiigú, yūu wāmosiagudu menamacū ūsenirōbirora bayiró ūseniā. ³⁰Basocá ñācoropu cūū yūu nemoró ūpūtí macū wáaro booa; yūupe búri niigú putuágudacu, jīiyigu.

Īmūásēpu atirigu ye maquē

³¹Īmūásēpu atirigu niipetira nemoró nií. Atibúreco macārāpe atibúreco maquē dícre masícua; teeré wedesecua. Īmūásēpu atirigu ye niipetira nemoró nií. ³²Cūū ĩmūásēpu cūū ñāriguere, cūū

tuoriguere wedesei. Cūū wedeserere padeorāno manicúa. ³³Cūū wedeserere padeogúnope Cōāmacū wedeserēcārē padeoquí. “Cōāmacū wedesere diamacú niiā”, jīiquí. ³⁴Cōāmacū Espíritu Santore cāmotáro maniró ticorigu niiwī Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cōāmacū wācūrēre wedesei. ³⁵Cōāmacū cūū macūrē maígú, niipetirere, niipetirare dutimasírere ticoyigu. ³⁶Cūū macūrē padeogúno catiré petihére cūoquí. Cūūrē tuohégunope catiré petihére buarígudaquí. Cōāmacū bayiró cúaremena cūūrē ñāñarō tiigúdaquí.

Jesús Samaria dita macōmena wedeserigue

4 ¹⁻²Pau basocá Jesuré nūnūwá. Juan wāmeōtiri basocu nemoró ūsā Jesús buerāpe basocáre wāmeōtiwu. Jesús basiro cūārē wāmeōtiriwi. Pau basocá Jesuré nūnūrē quetire, teero biiri cūā wāmeōtire quetire fariseo basoca tuoýira. Jesús “cūā tee quetire tuoáyira” jīirere tuoári síro, ³ūsā Judeapu niārira Galileapu wáawu.

⁴Toopú wáara, Samaria ditapu netōwáro niirō tiiwú. ⁵Tiiditapure Sicar wāmecūtiri macāpu jeawu. Tiimacā puto tíato macū Jacob sicadita sāiyigu. Too síro tiidita cūū macū Joseré putuáyiyo. ⁶Tiiditapu oco waarí cope Jacob tiirí cope niiwū. Jesús yoaro wáa, páasatigu, tiicope wesapu jeanuāwī. Coeritó niiwū.

7-8 Cũũ toopú duitabe, ũsã yaaré sãirã wáara, macãpũ piya-wawũ. ũsã toopú wáaari siro, sîcõ numiõ Samaria dita macõ ti-coperũ oco waagó jearigo niwõ. Jesús coore jĩiyigu:

—Yũũre oco tíãña, jĩiyigu.

9 Judíoa Samaria dita macãrã-mena cãmerí ñnadugariya. Teero tiigó, coope cũũrẽ jĩiyigo:

—¿Deero tiigú mũũ judíoyũ niipacu, yũũ Samaria dita macõ-rẽ oco sãĩĩ? jĩiyigo.

10 Jesús yũũyigu:

—Mũũ Cõãmacũ basocáre tico-rére masíria. Yũũcãrẽ masíricu. Mũũ masĩgõjã, yũũre sãibóajiyu. Mũũ sãirí, yũũre oco catiri tiiré retire ticoboajiyu, jĩiyigu.

11 Coope yũũyigo:

—Mũũ ocoré waanériru cõorí. Aticopé ũcũári cope niĩ. ¿Noopú mũũ oco catiri tiirére bũabógari? 12 Marí ñecũ Jacob aticopé ma-quẽrẽ sîniyigu. Cũũ põna, cũũya-ra ecarácã sîniyíra. Cũũ marirẽ aticoperé cúũyigu. ¿Mũũpeja cũũ nemoró niĩ? jĩiyigo.

13 Cũũpe jĩiyigu:

—Niipetira aticopé maquẽ oco-ré sînirã sînidugáadacua sũcã. 14 Yũũ ticoréperẽ sîniigũno sîni-dugánemoriqũ. Cũũpũre cũũya yeeripũnarũ oco õmayucoro tiiróbiro niĩadacu. Teeména catirucujãgũdaqui, jĩiyigu.

15—Too docare yũũre teeocore ticoya. Mũũ yũũre ticori, yũũ oco sînidugánemoricu. Teero biiri aticoperũre oco waadugágo ñña-

nucũnemoricu sáa, jĩiyigo coope-ja.

16—Too docare mũũ manũrẽ sũogó wáaya, jĩiyigu.

17—Yũũ manũ manigó niĩ, jĩiyigo coopeja.

Cũũpe jĩiyigu sáa:

—Mũũ “manũ mania” jĩigõ, diamacũrã jĩĩ. 18 Mũũ sicamo-quẽnerã ñmũãména manũcãtirigo niimiwũ. Mecũtígã mũũmena niigũcã mũũ manũ díamacũ niirí. Mũũ wedesere diamacũrã niĩ, jĩiyigu.

19 Coope cũũrẽ yũũyigo sáa:

—Yũũ tũgueñarí, mũũ sîcũ profeta niicu. 20 ũsã ñecũsũmũã Samaria dita macãrã iigú ñtãgũ-rú Cõãmacũrẽ padeoyíra. Mũã judíoa “Jerusalénũ Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩĩ, jĩiyigo.

21 Jesús coore jĩiyigu:

—Yũũ wederére tũoyá: Iigú ñtãgũrú wáaripacara, Jerusa-lénũ wáaripacara, mũã Cõã-macũrẽ padeorító jeadaro tiia. 22 Mũã Samaria dita macãrã mũã padeorére añurõ tũomasí-ricu. ũsãpeja ũsã padeorére ma-sĩã. Biiro biia: Cõãmacũ judíoa-yũmena basocáre netõnégũda-qui. 23 Basocá Cõãmacũrẽ dia-macũrã padeorã cúãye yeeripũ-narĩrũ padeorító jeadaro tiia; jeatoaa mé. Cõãmacũ cũũrẽ padeoráre teerora padeorí boo-quí. 24 Cõãmacũ bauhégũ niĩ. Cũũrẽ padeorã yeeripũnarĩrũ diamacũrã padeoró booa, jĩiyi-gũ.

25 Coopeja jĩyigo:

—Yuu masiã: Mesías, ãpẽrá “Cristo” jĩĩgũ, atigũdaqui. Cũũ atigu, marĩrẽ niipetirere wedegũdaqui, jĩyigo.

26—Yuu mũũmena wedeseğu cũũrá niiã, jĩyigu cũũpeja.

27 Cũũ teero jĩĩ wedeseritabe, ãsã jeawũ. ãsã Jesús numiõmena wedeseri ãnarã, ãnamaniõãwũ. Sĩcũnopera cũũrẽ “¿ñeenórẽ boogó tiiãrĩ?” o “¿ñeenó maquẽrẽ wedesera tiiãrĩ?” jĩĩ sãĩñãriwũ.

28 Coope coo oco waarĩũre toopũra duudũpójã, macãpũ wãajõãwõ. Toopũre jeago, basocãre wedeyigo:

29—Jõõpũ sũcũ ãmũ niiãwĩ. Cũũ yuu tiirĩguere wedepetijããwĩ. Mũãcã ãnarã atiya. Mũã wãcũrĩ, ¿cũũ Cristo Cõãmacũ beseřigũra niigari? jĩyigo.

30 Coo teerẽ wederi tuorã, cũũ Jesús pũtopũ ãnarã jeawa. 31 Cũũ jearitabe, ãsã Jesurẽ yaadutimiwũ.

32 Cũũ ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yuu yaarẽ cwoa. Mũã masĩricu, jĩĩwĩ.

33 Teero tiirã, ãsã cũũ buerã cãmerĩ sãĩñãwũ:

—¿Apetó tiirã, ãpẽrá cũũrẽ yaarẽ nẽeati, ecatóayirite? jĩĩwũ.

34 Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũre ticodiocorigũ boorõbiro tiirĩ, teero biiri cũũ dutirẽre tiipetĩri, yũũre yaarẽ tiirõbiro niiã. 35 Mũã biiro jĩĩ wãcũã: “Bapari muĩpũrã dũsaa oterigũre dũ-

cacutiadaro”. Teero jĩĩrõno tiirã, jõõpe ãnacoya. Jõõ atirã oterigũe butirẽ tiirõbiro niiãya padeoãdara. 36 Oterigũe dũcare seenẽõcũgũ cũũ paderẽ wapa wapatĩnogũdu niiĩ. Catirẽ petihẽrere buarã cũũye dũca seenẽõcũre tiirõbiro niiãya. Cũũ padeorĩ ãnarã, oterigu seenẽõcũřigũmena useniãdacua. 37 Ate diamacũ jĩĩrẽ niiã: “Sĩcũ otequi; ãpĩ seenẽõcũqui”. 38 Yuu mũãrẽ seenẽõcũrã tiirõbiro tico-coa ãpẽrá oteripũrẽ. ãpẽrá oterira tiirõbiro yẽe maquẽrẽ buesũgũeyira; mũãpe seenẽõcũrã tiirõbiro basocã yũũre padeorĩ ãnarããdacu, jĩĩwĩ.

39 Samaria dita macõ cooya macã macãrãrẽ “jõõ niãřigũ niipetire yuu tiirĩguere wedepetijããwĩ” jĩĩ wedeyigo. Teerẽ tuorã, pũ cũũrẽ padeorĩra niĩwã. 40 Teero tiirã, Jesús pũtopũ jea, cũũrẽ cũũ pũtopũ pũtuãdutiwa. ãsã cũũ pũtopũre pũabũreco pũtuãcũmuwũ. 41 ãpẽrá pũ Jesús wederẽre tuorã, padeorĩra niĩwã. 42 Tiimacã macãrã coore jĩĩwã:

—ũsã mũũ wedearigũemena dícu cũũrẽ padeorĩa. ãsã basiro cũũrẽ tuoãwũ. Teero tiirã, cũũrẽ padeoã. Mecũtigã ãsã ate diamacũ maquẽrẽ masiã: Cũũrã atibũreco macãrãrẽ netõnẽgũ niiĩ, jĩĩ wedesewa.

Jesús sũcũ dutigũ macũrẽ netõnẽrigũe

43 Pũabũreco Samaria dita macãrãmena niĩãri siro, ãsã Jesumẽ-

na Galilea ditapɔ wáawɔ. ⁴⁴Too sɔgweropɔ Jesús ɛsārē biiro jīwī: “Profetare cūñya dita macārā padeorícua”, jīwī. ⁴⁵Galilea dita macārācā Jerusalénɔ Pascua ñnarā jearira niwā. Toopú niipe-tire Jesús cūñ tutuaremena tiieñoriguere ñnawā. Teero tiirá, Jesús Galileapɔ jeari, cūñrē añurō bocawa.

⁴⁶Jesús Canáɔ coewí. Caná Galilea ditapɔ niā. Tiimacáɔ cūñ too sɔgweropɔ ocoré vino wáari tiwí. Teeburecorire sícū dutigú Capernaum macū niwī. Cūñ Galilea dita òpū doca macū niwī. Cūñ macū diarecutigu tiyíɔ. ⁴⁷Cūñ “Jesús Judeapɔ ni-ārigɔ Galileapɔ jeayíɔ” jīrēre tuogú, Jesús putopɔ jea, jīwī:

—Yɔɔ macūrē diaré netónébo-sagɔ búaatiya. Cūñ diaró putogá-pɔ niāwī, jīwī.

⁴⁸Jesupé cūñrē jīwī:

—Múájā yɔɔ tutuaremena tiieñorere ñnahērā, padeoríá, jīwī.

⁴⁹Cūñpe jīwī:

—Òpū, jāmu, búawaco, yɔɔ macū diaadari sɔguero, jīwī.

⁵⁰Jesupé cūñrē jīwī:

—Mɔɔya wiipɔ putuawagua. Mɔɔ macū catiqui, jīwī.

Jesús teero jīrēre padeogú, cūñya wiipɔ putuawawí. ⁵¹Búawa, cūñya wiipɔ jeagudu tiirí, cūñrē padecotera maapɔ bocayira.

—Mɔɔ macū catiawí, jīi wede-yira.

⁵²—¿Deero biiri cūñ añunucāārí? jīi sáñnáyíɔ cūñpe.

—Ñamica coeritó siro wioré tati-jóãawū, jīiyira cúãpeja.

⁵³“Jesús yɔɔre tii horara ‘mɔɔ macū catiqui’ jīiawí”, jīi wácūgū, Jesuré padeoyíɔ. Teero tiirá, niipetira cūñya wii macārācā Jesuré padeoyíra.

⁵⁴Teeména Jesús Judeapɔ ni-ārigɔ Galileapɔ jeari siro, pɔarí cūñ tutuaremena tiieñore wáaro tiwí sáa.

Jesús wáamasihégūrē wáari tiirigue

5 ¹Too síro Jesús Jerusalénɔ judíoa bosebureco ñnagū cāmeputúawawí sūcā. ²Jerusalénɔ sáawaro sicasope Oveja wāmecutiri sope niwū. Tiisoperɔto cusaáda jīrā quēnorítaro niwū. Tiitaro hebreoayemena Betesda wāmecutiwɔ. Tiitaro wesapɔre sicamoquēne tatiari biayá maniré tatiari niwū. ³⁻⁴Tee-tatiaripɔre paɔ basocá yepapɔ cōãwá. Cúã diarecutira, ñnahērā, opayuriri wáara, bɔurē ñicārí cuorá niwā. Tiitaropɔre wācūña maniró síquētaberi ángele diijeáyíɔ. Diijeá, ocoré cāmeñarí tiyíɔ. Cūñ teero tiíari siro, tiitaropɔ ñaañuásugueɔ netónénoyíɔ. ⁵Toopɔre sícū diarecutigu niwī. Treinta y ocho cūmarí wáayiro, cūñ diaré buarí siro. ⁶Jesús tiitaro putopɔ netōwágɔ cūñrē ñnawí. Cūñ toopú yoari cōārere masíwí. Teero tiigú, cūñrē sáñnawí:

—¿Mɔɔ netónérí boogári? jīwī.

7 Cũũre yũũwi:

—Yũũre tiíarugũno maníi. Oco cãmeñarícõrõ yũũ tiitaropũ ñaañuãgũdu tiirí, ãpí yũũ sũguero ñaañuãsũguerucui, jĩĩwĩ.

8 Jesupé jĩĩwĩ:

—Wũmũnũcãña. Mũũ cõãrõrẽ néeara, wáagua, jĩĩwĩ.

9 Máata netõnénoãrigupũ putuáwi. Cũũ cõãrõrẽ néeara, wáanũcãwĩ. Cũũrẽ netõnéri bũreco sábadoniiwũ. ¹⁰Teero tiirá, judíoare dutirãpeja netõnénoãrigũre jĩĩyira:

—¿Deero tiigú mũũ mecũã marĩrẽ yeerisãdutiri bũreco niipacari, mũũ cõãrõrẽ apawai? Marĩrẽ teero tiidutírria, jĩĩyira.

11 Cũũre yũũyigu:

—Yũũre netõnéarigu “mũũ cõãrõrẽ néeara, wáagua” jĩĩawĩ, jĩĩyigu.

12 Cũũpeja sãĩñáyira sũcã:

—¿Noã niiãrĩ mũũrẽ “mũũ cõãrõrẽ néeara, wáagua” jĩĩarigu? jĩĩyira.

13 Cũũre masĩriyigu. Jesús paũ basocá watoapũ netõwáwi.

14 Too síro Jesús Cõãmacũwiipũ cũũrẽ bũajeágu, jĩĩwĩ:

—Ãñurõ tiiwá. Mũũ netõnénoãrigupũ niiã. Nemoró ñañarõ netõrĩ jĩĩgũ, ñañaré tiinemógũ mee tiiwá, jĩĩwĩ.

15 Cũũre judíoare dutirãre wedegũ wáarigu niiwĩ.

—Yũũre netõnéarigu Jesús niiãwĩ, jĩĩyigu.

16 Jesús sábadoniiĩrĩ teero tiiré wapa judíoare dutirãpeja cũũrẽ ñnatutinũcãrira niiwã.

17 Jesupéja cũũrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũ Pacũ paderucujãqui; yũũcã paderucujãã, jĩĩwĩ.

18 Cũũ teero jĩĩrĩ tũorá, nemorórã cũũrẽ sãdũgáyira. Cũã tũgueñarĩ, cũũ judíoa yeerisãri bũreco tiidutírere peotígu tiirígu niiwĩ. Teero biiri cũũ Cõãmacũrẽ “yũũ Pacũ niiĩ” jĩĩrémena nemoró cúayira. Teero jĩĩgũ, “yũũ Cõãmacũmena sĩcãrĩbĩro niiã” jĩĩdũgagũ tiiwĩ.

Jesús cũũye maquẽrẽ wederigũ

19 Teero tiigú, Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Yũũ Cõãmacũ macũ yũũ basiroyũũ booró tiiría. Yũũ Pacũ tiirére iña, tee dícare tiia. Biiro niiã: Nii-petire yũũ Pacũ tiirénorẽ yũũcã tiia. ²⁰Yũũ Pacũ yũũre maĩgũ, niipetire cũũ tiirénorẽ yũũre ãñoĩ. Yũũre ãnorígue nemoró too síro yũũre ãnogũdaqui. Tee cũũ ãñoãdarere yũũ tiíẽñorĩ, mũã iñamanijõãadacu. ²¹Yũũ Pacũ basocá diarirare masõ, catiré ticorobirora yũũcã cũũ macũ niijĩgũ, catirére yũũ ticodũgara dícare ticoa. ²²Basocãre wapa tiíadari bũreco jeari, yũũ Pacũ wapa tiiríqui. Yũũre basocá tiirére besedutitoawi, ²³niipetira yũũre padeorõbĩrorã yũũre padeorõro. Yũũre padeohégũno yũũ Pacũcãrẽ padeoríqui. Cũũrã yũũre ticodiocowi.

24 Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Yũũ jĩĩrere tũogũno, teero biiri

yũre ticodiocorigure padeogú-
no catiré petihére c̄uoquí. Cũñ
ñañarõ tiinõriqui. Cũñ pecameru
wáaboarigu catiré petihére c̄uo-
tóai. ²⁵Yũñ ateréja diamacúrã
jĩã: Basocá diarira tiiróbiro niirã
yũñ Cõãmacũ macũ wedeserere
t̄uoádacua. Cũã t̄uorítõno jeaada-
ro tiia; jeatoaa mée. Yũñ wedese-
rere yũñráno catirucudacua.
²⁶Yũñ Pacura basocáre catiré pe-
tihére ticomasĩ. Cũñrá basocáre
catiré petihére ticomasĩrere yũñ-
re ticoi. ²⁷Basocáre wapa tiádari
bureco jeari, yũñ basocáre wapa
tiigúdacu. Yũñ niipetira s̄owũ
niirĩ, yũñ Pacu yũñre teero tiidu-
tíwi. ²⁸Múã teeré t̄uorã, t̄uoma-
nĩrijãña. Niipetira masãcoperipu
niirã yũñ wedeseri t̄uoádacua.
Cũã t̄uorító jeaadarõ tiia. ²⁹Yũñ
wedeseeri t̄uorã, masãcoperipu
niimiãrira witiatiadacua. Ññurõ
tiirécutirira masã, catirucudaca-
cua. Ññaré tiirírapeja masã, ña-
ñarõ tiinõádacua.

Jesús Cõãmacũ macũ niirĩ

³⁰Yũñ basocá tiirére ññagũ,
“ñañaniã” o “añuniã” jĩĩmasĩã
yũñ Pacu dutirobirora. Yũñ basi-
ro apreyenó tiiría. Yũñ booró ti-
dugária; yũñ Pacu yũñre ticodio-
corigu booróbiro tiia. Tee tiiró,
yũñ jĩiré diamacú niia. ³¹Yũñ ba-
siro yũñ niirecutirere wederi,
“mũñ wederé wapamaníã” jĩĩbo-
cu múã. ³²Ññĩ niirĩ yũñ niirecuti-
rere wedegú. Cũñrá yũñ Pacu
niirĩ. Yũñ masĩã: Yũñ niirecutirere

wedegu, diamacúrã wedei.
³³Múã Juan wãmeõtiri basocũ-
p̄ure sãññãdutira ticocorira nii-
wũ. Cũñcã yũñ niirecutirere dia-
macú wedegú niirigu niirĩ. ³⁴Bas-
socá yũñ niirecutirere wedesere-
re ãmaãgũ mee tiia. Múãrẽ netõ-
árõ jĩĩgũ, Juan wederiguere múã-
rẽ wãcũrĩ tiia. ³⁵Juan s̄iãwócoriga
tiiróbiro niirĩ. S̄iãwócoriga
ññurõ jũñboeroru basocá neã-
cua. Múãcã jeawũ, cũñ wederi
t̄uorã. T̄uo, yoari mee useniwũ.
³⁶Yũñ tiiré Juan wederigue ne-
moró yũñ niirecutirere ññoã. Yũñ
tiiré yũñ Pacu tiidutírera niia.
Teero tiirém̄ena “yũñ Pacu dia-
macúrã yũñre ticodiocowi” jĩirẽ-
re ññoã. ³⁷Yũñ Pacu yũñre tico-
diocorigucã yũñ niirecutirere
wedei. Múã cũñ wederé t̄uorã;
cũñ baurécãrẽ ññaria. ³⁸Cũñ tico-
diocorigure padeorã. Teero tii-
ró, cũñ wederé múãrẽ sãñria.
³⁹Múã Cõãmacũye queti jóaripũ-
rẽ quionírem̄ena buea, “toorú ca-
tiré petihére b̄ñaádacu” jĩĩ wãcũ-
rã. Múã tiipũ maquẽrẽ buera, yée
maquẽrẽna buemiã. ⁴⁰Teero wã-
cũpacara, yũñp̄ere padeonũñse-
dugaria. Yũñre padeonũñsera
dícu catiré petihére c̄uoádacua.

⁴¹Basocá yũñre ññurõ wedese-
rere ãmaãgũ mee tiia. ⁴²Yũñ
múãrẽ ññamasĩã. Múã Cõãmacũ-
rẽ maĩría. ⁴³Yũñ Pacu wãmem̄e-
na yũñ atipacari, múã yũñre ññu-
rõ bocaria. Ññĩ cũñ basiro cũñ
wãmem̄ena atigúp̄ere múã ññurõ
bocabocu. ⁴⁴Múã basirora múã

tiirére “áñuã” jĩĩrĩ booa. Cõãmacũ sícũ niigũ múãrẽ “áñuã” jĩĩrẽpere ãmaãria. Teero tiirá, ¿deero tii múã yũre padeobóatau? ⁴⁵Múã yũre “Cõãmacũpũre marĩrẽ wedesãgũdaqui” jĩĩ wãcũrijaña. “Moisés jóariguere tiirá, Cõãmacũmena ãñurõ niĩadacu”, jĩĩ wãcũmiã múã. Moiséra múãrẽ wedesãqui. ⁴⁶Moisés yéequẽrẽ jóarigu niĩwĩ. Teero tiirá, cũũ jóariguere padeorã yũcãrẽ padeobócu. ⁴⁷Cũũ jóariguere padeohérapeja ¿deero tii múã yũwederére padeobóatau? Padeorídojãã, jĩĩwĩ.

Jesús cinco mil ãmuãrẽ yaaré ecarígue

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 ¹Too síro Jesuména Galileataro apeniñapú tĩwawũ. Tii taro wãmecutia Tiberias. ²Basocã cũũ tiéñoremena diarecutirare netõnerĩ ññajirã, paũ cũũrẽ nuñwá. ³Ûsã apeniñapú tĩjeara, ãtãgũpú muãwa, duiwũ. ⁴Teebũrecorire Pascua judíoa bosebureco wãaadaro péerogã ãsawá. ⁵Jesús paũ basocã cũũrẽ nuñwĩ ññagũ, Felipere jĩĩwĩ:

—¿Noopú marĩ yaaré sãĩrã wãadari cũã paure ecaãdara? jĩĩwĩ.

⁶Felipere ¿deero yũgudari? jĩĩgũ, teero sãĩñawĩ. Jesupé cũũ tiiãdarere masítóarigu niĩwĩ. ⁷Felipe cũũrẽ yũwĩ:

—Ocho muĩpũrã pade wapatãremena marĩ pã sãĩ, puatáco, batorĩ, jeatuaricu, jĩĩwĩ.

⁸Ûsã menamacũ Andrés (Simón Pedro baipéja) Jesuré jĩĩwĩ:

⁹—Ãnoré sícũ wĩmagũ niĩ. Cũũ sicamoquẽñepa pã cebadamenã tiiárigue cuoi. Teero biiri wai puarã cuoi. Ate yaaré ãniã paure jeatuaricu, jĩĩwĩ.

¹⁰Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Basocãre duidutiya, jĩĩwĩ.

Toopũre tãa pee niĩwũ. Teero tiirá, niipetira duiwa. Cinco mil ãmuã niĩwã. ¹¹Too síro Jesús pãrẽ néé, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Too síro duirãre batodutiwi. Waimenacãrẽ teorã tiiwĩ. Ûsã cũã yaadũgarocõrõ batowũ. ¹²Cũã yaa, yapiari siro, Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Cũã yaadũarere cõõrĩ jĩĩrã, teeré seesãña, jĩĩwĩ.

¹³Sicamoquẽñepa pã niimiãrigue ãsã yaadũariguere seesãrĩ, doce piseri dadodũpówũ. ¹⁴Basocã Jesús cũũ tutuaremena tee tiiéñorĩ ññarã, jĩĩwã:

—“Profeta atigũwũ niĩãyigu” cũã jĩĩrigũ ãnirã niĩ. Diamacũrã niyu, jĩĩwã.

¹⁵Cũã cũũrẽ bayiró tutuaremena néewa, õpũ sõnecodũgamiwã. Cũũpeja cũã teero tiidũgarere ññagũ, sícũrã ãtãgũpú muãjõãwĩ.

Jesús oco sotoápu wáarigue

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶Too síro náicũmuatiri, ãsã opataropũ búawawũ. ¹⁷Náicũmuãri siro, Jesús bauríwi. Teero tiirá, Capernaupũ wãara, dooríwupũ muãsã, tiitarore tĩwawũ.

cāwã. ¹⁸Ûsã tĩawari, wĩno bayiró páapuatiwũ. Teero wáari, ocoturí paca atiwi. ¹⁹Ûsã yoaro sicamoquẽne kilómetros wáari siro, Jesús ùsã pũtopũ atigũ, oco so-toápu atijõatiwi. Cũũrẽ ñnarã, bayiró cuiwũ. ²⁰Cũũ ùsãrẽ jĩĩwĩ:
—Yũũ niiã. Cuirijãña, jĩĩwĩ.

²¹Teero tiirã, useniremena cũũrẽ boca, muãsadutiwũ. Máata ùsã wáaropũ jeasirotiwũ.

**Opataro wesapu cõõrira Jesuré
ãmaãrigue**

²²Apebúrecope basocá apeniñapú pũtuáarira ññaco, jĩĩyira: “Sicawúra niimiãwũ; Jesús cũũ buerámena tiiwuré muãsãriawĩ; cũũ buerá dícu tĩãwaawã”, jĩĩyira. ²³Cũã teero jĩĩcõãtori, apeyepáwũ jeayiro. Teepawũ ùsã yaariropũ jeayiro. (Ûsã toopú yaawũ, Jesús cũũ Pacure usenire ticoari siro.) Tee Tiberias wãmecutiri macã maquẽpawũ niiwũ. ²⁴Jesús, teero biiri ùsã cũũ buerá manirí ñnarã, basocá teepawũpũ muãsã, Capernaumpũ Jesuré ãmaãrã atirira niiwã.

Jesús yaaré catiré petihére ticogú

²⁵Cũã atiniñapú tĩãjeara, Jesuré buajeára, cũũrẽ sãĩñáwã:
—Basocáre buegú, ¿deero biiri mũũ tĩãjearĩ ãnopúre? jĩĩwã.

²⁶Jesupé yũũwi:

—Yũũ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩĩ: Múã pã yaa, yapiarigue

wapa yũũre ãmaãã. Yũũ tutuaremena tiieñnoriguepere múã tuomasírria. Teeré tuomasírrepeja, teewapa yũũre ãmaãboajiyu. ²⁷Yaaré bayiró boorijãrõ booa; yaaré petijõacu. Teero tiirõno tiirã, yaaré catiré petihére ticoréperẽ ãmaãrõ booa. Cõãmacũ yũũ Pacu yũũre cũũ ticodiocorigu niiré múãrẽ ãnotóawĩ. Teero tiigú, yũũ niipetira sõwũ tee yaaré catiré petihére múãrẽ ticoguda, jĩĩwĩ.

²⁸Teero tiirã, cũãpe sãĩñáwã:

—¿Deero tiádari ùsã, Cõãmacũ tiidutirere ãñurõ tiádara? jĩĩwã.

²⁹Cũũpeja yũũwi:

—Cõãmacũ múãrẽ tiidutire biiro niiã: Yũũre cũũ ticodiocorigure padeodutii, jĩĩwĩ.

³⁰Teero tiirã, cũãpeja sãĩñáwã sũcã:

—¿Ñeenómena ãñogúdari, ùsã mũũrẽ padeorí? ¿Deero bauré tiigúdari? ³¹Marĩ ñecũsũmũ yucu manirõpũ manã wãmecutirere yaayira. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Cũũ cũãrẽ yaarigue ãmũãse maquẽrẽ ticoyigũ”,^f jĩĩ jóanoã, jĩĩwã.

³²Teero tiigú, Jesupé jĩĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩ: ãmũãse maquẽ yaariguere Moisés mee ticoyigũ; yũũ Pacupe basocáre yaaré ãmũãse maquẽ petire ticoi. ³³Cũũ ticoré ãmũãsepũ diiátire niiã. Basocáre catiré petihére ticoa, jĩĩwĩ.

^f6.31 Salmo 78.24.

34—Ōpũ, tee yaarére ũsãrẽ ticorucujãña, jĩiwã.

35 Jesús jĩiwĩ:

—Yũnrá niĩ yaaré catiré petihére ticogú. Yũnre padeonũse-rano juabóara tiiróbiro niinemorica; oco s̄nidugára tiiróbiro niinemorica. 36 Mũãrẽ ateré jĩitoawũ: Mũã yũnre ñnapacara, padeoría. 37 Niipetira yũn Pacu yũnre ticorá yũnre padeonũseadacua. Yũnre padeoráre ñeerijã tiorícu. 38 Yũn ũmuásepu niirigu yũn booré tiigú mee atiwu; yũnre ticodiocorigu boorépere tiigú ati-wu. 39 Yũn Pacu biiro booi: Yũnre ticorirare tiidíori boorí; c̄ãrẽ pecamerpu wáari boorí. Atibúreco petirí, yũn c̄ãrẽ masõrĩ booi. 40 Yũn Pacu biiro booi: Niipetira yũnre ñnará, yũnre padeorá catiré petihére cworí booi. Yũn atibúreco petirí, c̄ãrẽ masõgũdacu, jĩiwĩ Jesús.

41 Judíoare dutirápeja Jesuré wedepatinucãwã. “Yũnrá niĩ yaaré ũmuásepu diiátirigu” jĩirĩ tuorá, ñañarõ wedesenucãwã.

42—¿Áni teero wedesege Jesús José macũ mee niĩ? Cũũ pacu, cũũ pacore marĩ masiã. ¿Deero tiigú cũũ “ũmuásepu niirigu dii-átíwu” jĩĩ? jĩiwã.

43 Jesús c̄ãrẽ jĩiwĩ:

—Wedepatirijãña. 44 S̄cũno cũũ booró yũnre padeonũse-masĩriqui; yũn Pacu yũnre ticodiocorigu yũnre ticoráno dícu pa-

deonũnũsecua. Atibúreco petirí, yũn c̄ãrẽ masõgũdacu. 45 Cõã-macũye queti jóaripũpu ate jóa-noã: “Cõãmacũ niipetirare bue, tuomasĩrĩ tiigúdaqui”,^g jĩĩ jóa-noã. Teero tiirá, niipetira yũn Pacu wederere tuo, tuomasĩrã, yũnre padeonũnũseya.

46 ‘S̄icũno yũn Pacure ññarii. Yũn Cõãmacũmena niirigu niĩ. Teero tiigú, yũn dícu c̄ũrẽ ññawũ. 47 Yũn ateréja diamacũrã jĩĩ: Yũnre padeoráno catirucudacua. 48 Yũnrá niĩ yaaré catiré petihére ticogú. 49 Mũã ñecũsũ-mũã yucu manirõpu maná wãme-cútirere yaayira. Teeré yaapacara, diajõãyira. 50 Yũnre yaaré ũmuásepu diiátirepere wedesea. Teeré yaaráno diarica. 51 Tee yaaré catiré petihére ticoré ũmuásepu diiátirigue yũnrá niĩ. Teeré yaaráno catirucujãadacua. Yũn yaaré ticoré yáa õpũũ niĩ. Yáa õpũũrẽ atibúrecopu niirã catirucuaru jĩigũ, ticogũda, jĩiwĩ.

52 Judíoare dutirápeja cãmerĩ wedesewa:

—¿Deero tii marĩrẽ ãni cũũya õpũũrẽ yaadutibogari? jĩiwã.

53 Teero tiigú, Jesupéja c̄ãrẽ jĩiwĩ:

—Yũn ateréja diamacũrã jĩĩ: Mũã yũn niipetira s̄owũya õpũũrẽ yaaripacara, yéé díre s̄iniripacara, catiré petihére cworícu. 54 Yáa õpũũrẽ yaagũnope, yéé díre s̄inigũnope catiré petihére

^g6.45 Isaías 54.13.

сuoquí. Atibúreco petirí, cūūrē masōgūdacu. ⁵⁵Yáa ōpūū yaaré peti niia; yée díi sīniré peti niia. ⁵⁶Yáa ōpūūrē yaaráno, yée díire sīniráno yūmēna niīya; yūcā cūāmēna niia. ⁵⁷Yūu Pacu yūure ticodiocorigu catii. Cūū catirēmena yūu catia. Teero tiiróbiro yáa ōpūū yaaráno yūu catirēmena catiadacua. ⁵⁸Yūurá yaaré ūmūāsepu diatiriguere wedesea. Maná múā űecūsūmūā yaarigūe tiiróbiro niiria. Cūā teeré yaapacara, diajōāyira. Yáa ōpūūrē yaaránopeja catirucujāadacua, jīīwī.

⁵⁹Jesús cūārē teeré Capernaumpu judíoa neārī wiipu buewi.

Pau basocá Jesuré nūnūdurigūe

⁶⁰Pau cūūrē nūnūmīārira cūū buerére tuorá, cāmerí jīīwā:

—Cūū wederé wisiónetōjōāā. Tūomasīña maniā, jīīwā.

⁶¹Jesús cūā wedepatirere masīgū, jīīwī:

—¿Mūā yūu wederére ñañarō tūgueñagari? ⁶²¿Deero wáabogari yūu niipetira sōwū too sūgueropu yūu niiripū mūāwari sūcā? Mūā teeré ĩñarā, ¿deero tūgueñabogari? ⁶³Espírītu Santo catirére ticoi. Marīye ōpūūrī marīrē catiré ticoria. Yūu yaaré, sīniré maquērē wedegu, popeapu yeeripūna maquērē wedegu tiia. Yūu wederére padeoráno catirucujāadacua. ⁶⁴Āpērā múā menamacārā yūu wedepacari, yūure padeoríya ména, jīīwī.

Jesús cūūrē padeohérare sicatorpa masītoarigu niiwī. Teero biiri too síropu cūūrē ĩnatutirapure wedesāgūducārē masītoarigu niiwī.

⁶⁵Cūū jīīnemowī:

—Teero tiigū, meepu múārē wedemiāwū: “Sīcūno cūū boorō yūure padeonūnūsemasīriqui; yūu Pacu yūure ticoráno dícu padeonūnūsecua”, jīīwū, jīīwī.

⁶⁶Tiiburecomēna paū cūūrē nūnūmīārira cūūrē bapacutidujāwā. ⁶⁷Cūā teero tiiri ĩnagū, Jesús ūsā cūū buerére sāīñāwī:

—¿Mūācā yūure cōājōādūgai? jīīwī.

⁶⁸Simón Pedropeja cūūrē yūuwi:

—Ūsā ōpū, ¿noāpére nūnubógari? Mūu wedesere catiré petihére ticoa. ⁶⁹Ūsā mūūrē padeotóaa. Ūsā masīā: Mūu Cōāmacū ticodiocorigu, ñañaré manigū niia, jīīwī.

⁷⁰Jesupé ūsārē jīīwī:

—Yūu múā docere besewu. Yūu teero tiiri siro niipacari, sīcū múā menamacū wātīyagu niī, jīīwī.

⁷¹Jesús teero jīīgū, Judas, Simón Iscariote macūrē jīīgū tiiwī. Judas ūsā menamacū niimiwī. Teero niipacu, too síropure Jesuré wedesāgūdu niirigū niiwī.

Jesús baira cūūrē padeorírigūe

7¹Too síro Jesús Galileapu ĩnacāmesāwī. Judeapure ĩnacāmesādūgariwi. Toopure Judíoa dutirá cūūrē āmaāyira, sīā-

dugára. ²Judíoa bosebureco úsã wiserígã tii, niiãdari bosebureco^h jeaadaro tiiwá. ³Teero tiirá, Jesús baira cûürë jîwã:

—Ânopúre putuárijãña. Mũu buerére t̃onunúsera toopú niirá-cã mũu tutuaremena tiíẽnorere ññaãrõ jîgũ, Judeapũ boseburecore ñnagũ wáaya. ⁴Basocá mũu-rẽ masiãrõ jîgũ, yayióropũ tiíẽnorijãrõ booa. Mũu tiirére niipetira ñnacorpũ tiíẽnogũ wáaya, jîwã.

⁵Cũũ bairapũra cûürë padeoríwa. ⁶Jesupé cûãrë jîwĩ:

—Yũu toopú wáaadaro jearia ména. Múãpeja múã booró wáamasiã. ⁷Atibúreco macãrã ñña-ré tiirá múãrë ñnatutiya. Yũu cûã ññaãrõ niirecutirere wedea. Teero tiirá, yũure ñnatutiya. ⁸Múã boseburecore ñnarã wáaya. Yũuja wáaria ména. Yũu toopú wáarito jearia ména, jîwĩ Jesús.

⁹Teero jîi, Galileapũra putuájãwĩ.

Jesús wiserígã tiirí boseburecore ñnagũ wáarigüe

¹⁰Cũũ baira Jerusalénpũ bosebureco ñnarã wári siro, Jesucá wáawi. Basocá yũure ñnamasiri-jããrõ jîgũ, noo niigúbiro wáacãmesãwĩ. ¹¹Tii boseburecopũ judíoare dutirá Jesuré amaãyira. “¿Jõõ niirigute noopú niigari?” jîiyira.

^h7.2 Pecasãyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wãmecutia.

¹²Pau basocá Jesuyé maquẽrẽ wedeseyira. Æpẽrã “ãñugú niíi” jîiyira. Æpẽrãpé “niirii; cũũ tiíẽñoremena basocáre tiiditõgũ tiiquí” jîiyira.

¹³Judíoare dutiráre cuira, niipetira t̃ocóropũ “Jesús biiro biii” jîi wedeseriwa.

¹⁴Bosebureco decocutirito,ⁱ Jesús Cõamacũwiipũ sããwa, basocáre buewi. ¹⁵Cũũ buerére t̃orã, judíoare dutirá t̃omaníjõãwã.

—Âni bueripacu, ¿deero tiigú nocõrõca masi? jîwã.

¹⁶Jesús cûãrë yũuwi:

—Yũu múãrë bueré yũu wãcũ-ré mee niia; yũu Pacu yũure tico-dicoriguyepe niia. ¹⁷Cõamacũ booré tiidugágũno yũu buerére “diamacúrá niia” jîimasiqui. “Cõamacũ dutiróbiro buei o cũũ wãcũrere buei”, jîi besemasiqui. ¹⁸Sicũ cũũ wãcũrëmena wedesegũ “ãñurõ wedesei” jîirĩ t̃odugáqui. Cõamacũ booró wedesegũpe “Cõamacũ ãñunetõjõãi” jîirĩ t̃odugáqui. Cũũpeja diamacũ wedesegũ niiqui; cûũpũre ññaãrë buarícu. ¹⁹Moisés Cõamacũ dutirére múãrë t̃origũ niiwĩ. Teero t̃ocopari, múã sicũno tee dutirére tiiría. ¿Deero tiirá múã yũure siãdugái? jîiwĩ.

²⁰Basocápe cûürë jîwã:

—Mũu wãtĩ c̃ogú niijigũ, mecũgú tiia. ¿Noã mũurë siãdugái? jîiwã.

21 Jesupé cǎãrê yũwi:

—Múã yũ diarecutigure netõ-
nérí ñawũ. Yeerisári burecore
yũ teero tiirí, ñamanijõawũ.
22 Moisés múãrê cõnerígu yapa
macã caseróre widedõãdutirigu
niiwĩ.^j (Cũũ díçure teeré dutiriri-
gu niiwĩ; múã ñecũsũmuãpu
máata teero tiimúãatitoarira ni-
wã.^k) Múã cũũ dutiré tiirá, marí
yeerisári bureco niipacari, múã
põnarê widedõáçu. 23 Múã Moisés
dutrérê niipetiro tiidugájirã,
yeerisári bureco niipacari, wide-
cõáçu. Múã teero tiirá niipacara,
¿deero tiirá yũ yeerisári bureco
niirí, sícũ niipetiri õpũũrê netõ-
nérí ñarã, yũmena cúai?
24 Ñũrõ wãcũtoarapũ, basocá ti-
rére diamacúra ñabeseya, jĩwĩ.

**Jesús cũũ ãmuãsepu atiriguere
wederigwe**

25 Teero tiirá, sĩquẽrã Jerusalén
macãrã jĩwã:

—Ínirã nií cúa sãdugágu,
¿teerora? 26 ¡ññaña! Niipetira ña-
coropũ buegu tii. Cúa cũũrê me-
rã jĩriya. ¿Apetó tiirá, Judíoare
Dutirá Peti “ãni Cõãmacũ beseri-
gu Cristo nií” jĩ wãcũgari?
27 Ñni Cõãmacũ beserigu niiriqui.
Cũũya macãrê marí masiã. Cõã-
macũ beserigupe atiri, cũũya ma-
cãrê masiãa manibójíyu, jĩwã.

28-29 Teero tiigá, Jesús Cõãma-
cũwiipũ buegu, bayiró busuró-
mena wedewi:

—Múã yũ masári macãrê ma-
sĩpacara, yũ atiro petipure
masiria. Yũ booró mee atiwũ
atibúrecopure. Sícũ diamacũ ni-
gũ yũre ticodiocowi. Múã yũre
masiria. Yũre ticodiorigucãrê
masiria. Yũre cũũrê masiã. Yũ
cũũ pũtopũ niirigu niíã, jĩwĩ.

30 Cũũ teero jĩrĩ tuorã, cũũrê
peresuwiipũ néewadugamiwã.
Cũũrê ñeerí bureco jeariwũ mé-
na. Teero tiirá, sícũno cũũrê ñee-
riwa. 31 Cúa teero tiidugápacari,
pau toopú neãrãpe cũũrê padeo-
wã. Cúa peja cãmerí sãñãwã:

—Too docare Cõãmacũ beseri-
gu Cristo atigupeja, ¿ãni tiieñore
nemoró tiigãdari? Tiiriqui, jĩwã.

**Jesuré peresuwiipũ
néewadugamirigwe**

32 Basocá wedeserere fariseo
basoca tuoyíra. Teero tiirá, pai-
aré dutirámena wedeseari siro,
Cõãmacũwii coterí basocare Je-
suré ñeedutira ticocorira niimi-
wã. 33 Jesús jĩwĩ:

—Yũ múãmena péero niigũ-
dacu. Too síro yũre ticodiocori-
gu pũtopũ wãagudacu. 34 Yũre
ãmaãnũsepacara, buarícu.
Yũ wáaropure múã wáamasĩri-
cu, jĩwĩ.

35 Judíoare dutirá cãmerí sãñ-
ñãwã:

—Ñni “yũre buarícu” jĩgũ,
¿noopú wãagudari? ¿Maríya we-
dera apeyé ditapũ wáarira pũto-

^j7.22 Levítico 12.3.

^k7.22 Génesis 17.10.

pu wáagudari? ¿Toopúre judíoa nihēārē buecāmesāgūdari? ³⁶Cūñ “yũre āmaññusepacara, buarícu; yũ wáaropúre múñ wáamasírícu” jīārigue ¿deero jīidugaro tiigári? jīiwā.

Oco catiré ticoré maquē

³⁷Tii bosebureco niituri bureco uputí niirí bureco niiwū. Jesús tiiburecore wũmññcā, bayiró busurómena jīiwí:

—Oco sínidugáranu yũ puto-pu sínirá atiya. ³⁸Yũre padeogúya yeeripũnapu oco õmayucorobiro niĩadacu. Tee oco catiré ticoré niĩadacu Cõamacũye queti jóaripũpũ jīirõbirora, jīiwí.

³⁹Cũñ oco õmayucorere wedesegu, Espíritu Santo tiĩadare maquērē wedesegu tiiwí. Espíritu Santo Jesuré padeorápure too síropu jeagudu tiirígu niiwí. Jesús dia masāmuñrirígu niiwí ména. Teero tiigá, Espíritu Santo tico-diocoya manirígu niiwí ména.

Basocá merēã dícu wãcũrigue

⁴⁰Āpērã Jesús wederere tuorá, biiro jīiwā:

—Ānirá niiqui profeta, basocá cūñ “atigudu niĩayígu” cūñ jīirígu, jīiwā.

⁴¹Āpērã: —Āni Cõamacũ beserígu Cristo niĩ, jīiwā.

Āpērãpé: —Cõamacũ beserígu ¿deero Galilea macũ niibogari? ⁴²Cõamacũ beserígu David tiiró-biro Belén macũ niigũdaqui. Cũñ pãrãmí niññusegupu niigũda-

qui. Cõamacũye queti jóaripũ teero jīiã, ¿teerora? jīiwā.

⁴³Basocá Jesuré sicārĩbıro wãcũriwa sáa. Teero tiirá, batajõãwã. ⁴⁴Āpērã cūñrē peresuwiipũ néewadugamiwã. Teero tiidugápacara, sicũno cūñrē ñeriwa.

Judíoare dutirá Jesuré padeorírigue

⁴⁵Cõamacũwii coterí basoca cãmerputãawawa paiaré dutirá, fariseo basoca puto-pu. Jeari, cūñrē jīiyira:

—¿Deero tiirá cūñrē néeatiriarĩ? jīiyira.

⁴⁶Cūñpe yũyira:

—Sicũno cūñ tiiró-biro añurere wedeseri tuohéra niĩatũ, jīiyira.

⁴⁷Fariseo basoca cūñrē jīiyira:

—¿Múãcãrē jīiditoarĩ? ⁴⁸Āñurõ tuomasñña: Sicũ Judíoare Dutirá Peti menamacũ, sicũ fariseo basocu cūñrē padeoríqui. ⁴⁹Cūñrē tuorá Moisére dutiré cūñriguere masíridojãya. Cõamacũ cūñrē ñañarõ tiigũdaqui, jīiyira.

⁵⁰Nicodemo too sugueropu Jesuré iñagũ jarígu cūñ menamacũ niiwí. Cūñrē biiro wedeyígu:

⁵¹—Sicũrē siĩdutiadari sugueru, cūñ wedeserere, cūñ tiĩariguere besesugueru booa. Teero jīiã marĩrē dutiré, jīimiyígu.

⁵²Cūñpe cūñrē jīiyira:

—¿Mũncã Galilea macũ niĩ? Mũñ Cõamacũye queti jóaripũrē buepetígu, ateména putũgudacu: Sicũ profeta Galileapũ atiriqui, jīiyira.

Ñañaré tiigóre wedesārigue

⁵³Niipetira basocá Jerusalénpu bosebureco jeaarira cūāye wise-ripu coepūtúawawa.

8 ¹Jesupé ūtāgū Olivopu wáawi. ²Apebúreco bóeri Cōā-macūwiipu coewí sūcā. Basocá niipetira cūñ pūtopu neāwā. Cūñ jeanuā, cūārē buewi. ³Cūñ bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cūñ pūtopu jeawa. Cūā sīcō numió āpī coo manū nihēgūmena tāmuārigore néejeawa. Basocá ññacoropu coore nūcōwā. ⁴Jesuré jīiwā:

—Basocáre buegú, atigó coo manū nihēgūmena ñañaré tiigó tāmuāwō. ⁵Moisés teero tiigónorē ūtāperimena déesiādutirigu niiwī. ¿Mūpe deero jīī? jīiwā.

⁶Cūāpeja cūūrē teeré sāññāwā, ¿deero yūgudari? jīirā. “Cūñ merēā yūuri, dutirāre wedesā-ādacu”, jīi wācūrira niimiwā. Jesupé munibiá, cūñya wāmosúāmena ditapu jóanucāwī. ⁷Cūā cūūrē sāññāduheri ññagū, wūmunucā, cūārē jīiwī:

—Mūā watoapu niigū sīcārī ñañaré tiihégūno ūtāpe née, coore déesuguearo, jīiwī.

⁸Too síro munibiá, jóanemowī sūcā. ⁹Cūñ teero jīirī tuorá, wāanucāwā. Bucu peti wāasugewi. Cūñ siro āpī bucu, cūñ siro āpī, cūñ siro āpī wáa, wāapetijōāwā. Jesús sīcārā pūtuāwi. Numió too-

púra nucūwō ména. ¹⁰Cūñ wūmunucā, coore jīiwī:

—¿Mūūrē wedesāmiārira wāapetijōāārī? ¿Sīcūno mūñ ñañaré tiiré wapa déeriarī? jīiwī.

¹¹—Sīcūnope déerīawā, jīiwō coopeja.

—Yūucā mūūrē ñañarō tiiría. Wáagoa. Ñañaré tiinemórījāña, jīiwī cūñpeja.^l

Jesús sīwócore tiiróbiro niiré

¹²Jesús basocáre wedenemowī:

—Yūurá niiā atibúreco macārārē sīwócore tiiróbiro. Yūure padeonunúsegūno nañtārōpu niigū tiiróbiro niinemoriqui. Sīwócoropu niigūpe catiré petihére cuogúdaqui, jīiwī.

¹³Teero tiirá, fariseo basocapeja cūūrē jīiwā:

—Mūñ basiro dícu mūuyere wedea. Āpī mūñ wederére “teero-ra niiā” jīigūno maniquí. Teero tiiró, mūñ wederé wapamaníā, jīiwā.

¹⁴Jesupé cūārē yūuwi:

—Yūñ basiro yéere wedepacari, yūñ wederé wapacutía. Yūñ niiriropu, teero biiri yūñ pūtuawaadaropure masīā. Mūājā yūñ niiriropu, yūñ pūtuawaadaropure masíridojāā. ¹⁵Mūā atibúreco macārā wācūrēmena basocá tiirére ñña, “ñañaniā” jīiā. Yūñpeja sīcūrē teeré jīiria. ¹⁶Yūñ teeré jīigū, yūñ Pacu yūñre ticodiocori-

^l7.53—8.11 Ate versículos aperlú bucupūpu baurícu; aperlupú baucú.

gumena basocá tiirére ñña, “ña-ñaniã” jĩĩgũdacu. Yũũ sícũrã teeré jĩĩria. Teero tiigú, yũũ jĩĩré diamacú niiã. ¹⁷Múãrẽ dutiré biiro jĩĩ: “Pũarã sícãrĩbiro cúã ññariguere wederi, padeoró booa”, jĩĩ jóanoã. ¹⁸Yũũ wedeserecã teerora niiã: Yéé maquẽrẽ yũũ wedesea; yũũ Pacu yũũre ticodiocorigucã yéé maquẽrẽ wedesei, jĩĩwĩ.

¹⁹Teero tiirá, cúã sãĩñáwã:

—Too docare ¿mũũ pacu noopú niigari? jĩĩwã.

Cũũre cúãrẽ yũũwi:

—Múã yũũre masĩria; yũũ Pacucãrẽ masĩria. Yũũre masĩrãjã, yũũ Pacucãrẽ masĩboajiyu, jĩĩwĩ.

²⁰Jesús Cõamacũwiipũ buerito, cúãrẽ teero wedesewi. Niyeru sããretibari pũtopũ niĩwĩ. Cũũrẽ ñeerí bũreco jeariwũ ména. Teero tiirá, sícũno cúũrẽ ñeeríwa.

“Yũũ wáaadaropũre múã wáamasĩricu”

²¹Jesús cúãrẽ wedenemowĩ:

—Yũũ wáagũ tiia. Yũũ wáari siro, múã yũũre ãmaãmiãdacu. Múã ññaré tiirére acabónoña manirá diaadacu. Yũũ wáaadaropũre múã wáamasĩricu, jĩĩwĩ.

²²Judíoape cãmerí sãĩñáwã:

—Cũũ basiro sã, diaboqui. Teero tiigú, “múã yũũ wáaadaropũre wáamasĩricu” jĩĩ, ¿teerora? jĩĩwã.

²³Jesús cúãrẽ jĩĩwĩ sũcã:

—Múã atiyepá macãrã niiã; yũũre ãmũãse macũ niiã. Múã atibúreco macãrã niiã; yũũre atibúreco macũ mee niiã. ²⁴Teero tiigú, “múã ññaré tiirére acabónoña manirá diaadacu” jĩĩawũ múãrẽ. Yũũ basiro yéé maquẽrẽ wedeseri, “yũũrá niiã” jĩĩrére múã padeoría. Teero tiirá, múã acabónoña manirá diaadacu, jĩĩwĩ.

²⁵Teero tiirá, cúãpeja sãĩñáwã:

—¿Noãnó niĩ mũũ? jĩĩwã.

Jesupé yũũwi:

—Buenucãgũpũ múãrẽ wedetoamiwũ. ²⁶Yũũ múã ññaré tiirére, múãrẽ yũũ wapa tiíadarere pee wededũgapacu, wederia ména. Yũũre ticodiocorigupũ diamacú wedei. Teero tiigú, cúũ wederi, yũũ tuoárigue dícuere múãrẽ atibúreco macãrãrẽ wedea, jĩĩwĩ.

²⁷Cũũ teero wedesegu, cúũ Pacu Cõamacũrẽna wedesegu tiimíwĩ. Cũãpe teeré tuomasĩriwa. ²⁸Teero tiigú, Jesús cúãrẽ jĩĩwĩ:

—Múã yũũ niipetira sõwũrẽ néemũõnucõrigũ,^m “yũũrá niiã”ⁿ jĩĩrére masĩadacu. “Cũũ booró tiirĩjĩyi; cúũ Pacu buerigue dícuere wedejĩyi”, jĩĩ masĩadacu. ²⁹Yũũre ticodiocorigũ yũũmena niĩ. Yũũ cúũ tũsaré dícuere tiia. Teero tiigú, yũũ Pacu yũũre sícũrã cúũrii, jĩĩwĩ.

³⁰Jesús teero jĩĩrĩ tũorá, paũ cúũrẽ padeowá.

^m 8.28 Jesús cúũ diaadare maquẽrẽ wedesegu tiiyígu.

ⁿ 8.28 Éxodo 3.14.

**Cõamacũ põnaye queti;
ñañaré tiidúmasihērāye queti**

³¹ Jesús judíoa cūūrē padeomírirare biiro jīwī:

—Múā yuu buerére yuurucura, yuure padeonunúsera peti niĩādacu. ³² Diamacũ maquērē masĩadacu. Teeré masĩrā, ñañaré tiirére tiidúmasĩadacu. Teero tiirá, dutiapenori basoca wítirira tiiróbiro niĩadacu.

³³ Cũā cūūrē jīwā:

—¿Deero tiigú muu “dutiapenori basoca wítirira tiiróbiro niĩādacu” jīī? Ūsā Abraham pārāmerā niinunúsera niĩ. Ūsā sīcārī dutiapenori basoca niiritoawu.

³⁴ Jesús cūārē jīwī:

—Yuu aterēja diamacũrā jīī: Niipetira ñañaré tiiráno dutiapenori basoca tiiróbiro niicua. Dutiapenori basoca wítimasĩricua. Teerora ñañaré tiirácā ñañaré tiidúmasĩricua. ³⁵ Sīcũ dutiapenori basocũ cūũ õp̄ya wiip̄re niirucuriqui; tiiwí õp̄ macũpe tiiwip̄re niirucucui. ³⁶ Teero tiigú, yuu Cõamacũ macũ peti niijīgũ, múārē dutiapenori basoca tiiróbiro niirārē wítiri tiimasĩā. Yuu teero tiirí, wítirira peti niĩadacu sáa. ³⁷ Yuu múā Abraham pārāmerā niinunúsera niirére masĩtoaa. Teero niipacara, yuu wedeserere padeodugáricu. Teero tiirá, yuure sĩādugácu. ³⁸ Yuu Pacu yuure ñonoriguere múārē wedemiā. Múāpeja múā pacu tiidutírere tiicú, jīwī.

³⁹ Cũāpeja cūūrē yuua:

—Ūsā pacu Abraham niĩ, jīwā.

Cũāpe jīwī:

—Múā Abraham pārāmerā peti niirā, cūũ tiiróbiro tiibócu.

⁴⁰ Teero tiiróno tiirá, yuu diamacũ maquē yuu Pacu bueriguere wedegú niipacari, sĩādugáa. Abraham teero tiirírigu niiwī.

⁴¹ Múāpe múā pacu tiiróbirora tiia, jīwī cūūpeja.

Cũā cūūrē yuua:

—Ūsājā pacu manirá bauáririra niuwũ. Cõamacũ sīcārī ūsā Pacu niĩ, jīwā.

⁴² Jesupéja jīwī:

—Cõamacũ múā Pacu niĩātā, yuure maĩbócu. Yuu cūūmena niirigura atiwu. Yuu booró atiriwu. Cūũ yuure ticodiocowí.

⁴³ Múā ¿deero tiirá yuu wederére tuomasĩrii? Yéé maquērē tuodugária. ⁴⁴ Múā pacu wátĩārē dutigú niĩ; múā cūūyara niĩ. Teero tiirá, múā pacu booró tiidugáa. Cūũ sicatorura basocáre sĩāgũ niirigu niiwī. Péerogā diamacũ maquērē tiirí. Cūũ wedesegu, diamacũ maquērē sīcārī wedeseriqui. Jīiditorepigũ, jīiditosuguerigu niĩ.

Teero jīiditogu, cūũ niirecutirere ñoquí. ⁴⁵ Yuupeja diamacũ maquērē wedea. Teero tiirá, múā yuure padeoría. ⁴⁶ Múā watoap̄re ¿noā yuu ñañaré tiirére ñomasĩí? Ñomasĩria. Yuu diamacũ maquērē wedepacari, ¿deero tiirá yuure padeoríi?

⁴⁷ Cõamacũ põna cūũ wederére tuóoya. Múā-

pe cūñ pōna mee niĩ. Teero tiirá, yuu wederére tuodugária, jĩwĩ.

Cristo Abraham suguero niitoarigue

48 Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Muu Samaritanoãyu niicu. Diamacúrã niĩ ãsã jĩiré: Wãtĩ cuogú nijigũ, mecũgũ tiia muu-jã, jĩwã.

49 Jesupé cūãrẽ yuuwi:

—Wãtĩ cuogú niiria. Yuu tiirémena yuu Pacure padeorére ãñoã. Múãpe yuu tiirére ñña, yuu-re ñañarõ buijãã. 50 “Basocá yuu-re ãñurõ wedesearo” jĩirére ãmaãgũ mee tiia. Teero niipacari, sícũ niĩ yuu-re ãñurõ wedese-gũ. Cūãrã basocá tiirére queoró wedegudu niĩ. 51 Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Yuu wedeseri tuo, teeré tiigúno diariqui, jĩwĩ.

52 Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Ûsã jĩãrirobirora teerora niĩ: “Wãtĩ cuogú nijigũ, mecũgũ tiia”. Abraham diajõãyigu. Profetacã diajõãyira. Muupeja biiro jĩã: “Yuu wedeseri tuo, teeré tiigúno diariqui”. 53 Muu ãsã ñecũ Abraham nemoró niiria. Cũũ diajõãyigu. Profetacã diajõãyira. Muupeja ñniirũno niĩ teero jĩ wedese-gu? jĩwã.

54 Jesupéja cūãrẽ jĩwĩ:

—Yuu basiro yuu tiirére ãñurõ wedeseri, wapamanĩã. Yuu Pacu

(múã “Cõãmacũ ãsã Pacu” jĩgũ-rã) yuu tiirére ãñurõ wedesei. 55 Múã cūãrẽ masíricu. Yuupeja cūãrẽ masiã. Yuu “cūãrẽ masíria” jĩgũ, múã tiiróbiro jĩiditorepigu niibocu. Diamacúrã jĩã: Yuu cūãrẽ masiã; cūũ wedeseri tuo, teeré tiia. 56 Múã ñecũ Abraham yuu atiadarere “ñagũda” jĩ, useniwĩ. Teeré ñagũ, bayirõ useniwĩ, jĩwĩ.

57 Cūãpeja jĩwã:

—Muu cincuenta cūmarĩ cuorípacu, ¿Abrahamrẽ ññarĩ? ññarido-jãjĩyu, jĩwã.

58 Jesupé yuuwi:

—Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Abraham bauáadari sugueropu, “yuuãrá niĩ”, ñ jĩwĩ.

59 Cũũ teero jĩirĩ tuorã, cūãrẽ déesiããda jĩirã, ãtãperire néemi-wã. Cũũpeja cūãrẽ dutijã, Cõãmacũwiipu niĩarigu wáajõãwĩ.

Jesús ññahégũ bauárigure ññarĩ tiirigue

9¹ Jesús netowã, sícũ ãmu capeari ññahégũrẽ ññawĩ. Cũũ wĩmagũpura capeari ññahégũ bauáyigu. 2 Ûsã Jesurẽ sãñãwũ:

—Ûsãrẽ buegú, ¿deero tiigú ãni capeari ññahégũ bauáyiri? ¿Noãyé wapa niĩ? ¿Cũũye wapa, cũũ pacusũmuãye wapa niĩ? jĩwũ.

3 Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

^ñ 8.58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cūũ Pacumena niitoayigu. Too síro Moisés Cõãmacũrẽ cūũ wãmerẽ sãñãrĩ, “yuuãrá niĩ” jĩ yuu-yigu. Teero tiigú, Jesús “yuuãrá niĩ” jĩrĩ, basocá cūãrẽ déesiããdugamiyira.

—Cũñ ñañaré tiiré wapa mee niia. Teero biiri cũñ pacusũmũã-ye wapa mee niia. Cũũmena Cõã-macũ cũñ ãñurõ tiirere eñodugã-gũ, cũũrẽ teero baugũ bauári tiirígu niiwĩ. ⁴Yũure ticodiocorigu padedutirere mecũtígã marĩrẽ tiiró booa. Too síro ñami tiiróbi-ro niia dacu. Ñami jeari, sícũno pademasĩriqui. ⁵Yũũ atibũreco-pũ niigũ, basocãre sãwócore tiiróbiro niia, jĩiwĩ.

⁶Jesús teero jĩĩari siro, yeparũ usecõre eocũ, dita ococtĩre maanẽ, capearipũ tuusĩã, ⁷cũũrẽ jĩiwĩ:

—Siloé taropũ mũũye capearire cosegũ wáaya, jĩiwĩ.

(Siloé jĩirõ, “ticoconorigũ” jĩidũgaro tiia.)

Teero tiigũ, cũñ toopũ wáa, cũñ capearire coserígu niiwĩ. Cũñ wiipũ pũtuaatigũ, ãñurõ ñnarígu niiwĩ. ⁸Cũũya wii pũto macãrã, ãpẽrã cũñ niyeru sãiduíri ñnarucurira cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Áni niyeru sãiduírucuarígu-ra niirã? jĩiyira.

⁹Sĩquẽrã “cũũrã niiĩ” jĩiyira. ãpẽrãpẽ “niirii; ãpĩ cũũbiro baugũ niiĩ” jĩiyira.

—Yũurã niia, jĩiyigu.

¹⁰—¿Deero tiigũ mũũ mecũtĩgãrẽ ãñurõ ññaĩ? jĩiyira cũãpe.

¹¹—Jõõ niarígu Jesús wãme-cũtígu dita ococtĩremena yũũ capearire tuusĩã, Siloé taropũ yũũre cosedutiati. Teero tiigũ, wáa, yũũ coseári siro, ãñurõ ññaãwũ, jĩi yũũyigu cũũpeja.

¹²—¿Noopũ niigari cũũ? jĩiyira.

—Masĩriga. Noopũ niigũ niiqui, jĩiyigu cũũpeja.

Fariseo basoca ññahẽgũ niimiãrigure sãĩñáyire

¹³Capeari ññahẽgũ niimiãrigu fariseo basoca pũtopũ néewano-rígu niiwĩ. ¹⁴Jesús dita ococtĩremena cũũrẽ ñnarĩ tiirĩ bũreco õsã yeerisãri bũreco niiwũ. ¹⁵Teero tiirã, fariseo basocapeja cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Deero tiigũ mũũ ãñurõ ññaĩ? jĩiyira.

—Sícũ yũũ capearire dita ococtĩremena tuusĩããti. Yũũ coseári siro, ãñurõ ññaãwũ, jĩiyigu.

¹⁶Sĩquẽrã fariseo basoca jĩiyira:

—Cũũrẽ teero tiarígu-re Cõã-macũ ticocorijĩyi. Marĩ yeerisãri bũrecore netõnucãgũ tiia, jĩiyira.

ãpẽrãpẽ jĩiyira:

—Cũñ ñañaré tiigũno niigũjã, ãñurere tiieñoriboajĩyi, jĩiyira.

Cũã cũũrẽ sícãrĩbiro wãcũriyira sãa. Teero tiirã, batajõãyira.

¹⁷Teero tiirã, cũã capeari ññahẽgũ niimiãrigure sãĩñáyira sũcã:

—Mũũte ¿deero jĩi mũũrẽ ñnarĩ tiarígu-re? jĩiyira.

—Yũũja “profeta niiĩ” jĩiã, jĩiyigu.

¹⁸Judíoare dutirã capeari ññahẽgũ niimiãrigure quietire padodugãriyira. Teero tiirã, cũñ pacusũmũãrẽ sũocó, ¹⁹sãĩñáyira:

—¿Áni múã macũ nii? ¿“Wĩmagũpũra capeari ñnahẽgũ bauárigũ” múã jĩirigũra nii? ¿Deero tiigú cũũ mecũtigãrẽ ñna? jĩiyira.

20 Cũũ pacũsũmuãpe yũuyira:

—Éjũ, ùsã macũrã nii. Cũũ capeari ñnahẽgũ bauámiwĩ. Tee dí cure ùsã masĩã. 21 Cũũ mecũtigã ñnarere masĩriga. Cũũrẽ ñnarĩ tiirígucãrẽ masĩriga. Cũũ basiro yũmasĩ; wĩmagũ mee nii. Cũũrẽ sãĩñãña, jĩiyira.

22 Cũũ pacũsũmuã cuira, teero jĩiyira. Judíoare dutirá too sugueropũ ateré jĩiyira: “Jõõ niirigũre ‘Cõãmacũ beserigũ Cristo nii’ jĩigũnorẽ marĩ neãrĩ wiipũ cõãwioneconoãdacu; marĩmena niinemoriqui”, jĩiyira. 23 Teero tiirã, cũũ pacũsũmuã “wĩmagũ mee nii; cũũrẽ sãĩñãña” jĩiyira.

24 Judíoare dutirápeja capeari ñnahẽgũ niimiãrigũre sũocóyira sũcã. Cũũrẽ jĩiyira:

—Cõãmacũ tuocóropũre diamacũ wedeseya. Ùsã masĩã: Jõõ niirigũ ññaré tiigú nii, jĩiyira.

25 Cũũpe yũuyigu:

—Cũũ ññaré tiigú niigũ niiqui; yũũ masĩriga. Ate dí cure masĩã: Yũũ capeari ñnahẽgũ niipacũ, mecũtigãrẽ ñnaã sãa, jĩiyigu.

26 Cũũpeja cũũrẽ sãĩñãnemoyira:

—¿Deero mũũrẽ tiarĩ? ¿Ñeenómena mũũrẽ ñnarĩ tiarĩ? jĩiyira.

27 Cũũpe yũuyigu:

—Mũũrẽ wedetoamiãwũ; yũũre tuorícu. ¿Deero tiirã wedenemorõ booi sũcã? ¿Mũũcã cũũrẽ mũũndugãgari? jĩiyigu.

28 Cũũpeja cũũrẽ tutiyira:

—Mũũ cũũrẽ mũũñã. Ùsãpeja Moisés dutirere mũũñãda. 29 Ùsã masĩã: Cõãmacũ Moisére wedeseyigu. Cũũrẽjã “too macũpũ nii” jĩimasĩriga, jĩiyira.

30 Cũũpeja cũũrẽ jĩiyigu:

—¡Ayo! ¿Mũũ cũũrẽ “noo macũpũ nii” jĩimasĩrigari? ¡Cũũrã yũũre capeari ñnarĩ tiíawĩ! 31 Marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ ññaré tiirãre cũũ sãĩrere yũũriqui. Cũũrẽ padeorãnorẽ, cũũ booré tiirãnorẽ yũũqui. 32 Sícãrĩ “sícũ wĩmagũpũra capeari ñnahẽgũ bauárigũre ñnarĩ tiíayigu” jĩirĩ tuoyã maniwũ. 33 Cõãmacũ cũũrẽ tico coriatã, yũũre capeari ñnarĩ tiirĩboajĩyi, jĩiyigu.

34 Cũũpeja cũũrẽ jĩiyira:

—Mũũ sicatorũra ññaagũ bauárigũ niipacũ, ùsãrẽ buemasĩricu sãa, jĩiyira.

Cũũ cũũmena niimiãrigũre cõãwionecojãyira.

Ñnahẽrã tiiróbiro niirãye

35 Jesús capeari ñnahẽgũ niimiãrigũre cũũ cõãwionecori tuowĩ. Cũũrẽ buajeágũ, jĩiwĩ:

—¿Mũũ niipetira sõwũrẽ padeó? jĩiwĩ.

36—¿Noã nii cũũ? Yũũ cũũrẽ padeodugãga, jĩi yũũwĩ.

37—Mũũ cũũrẽ ññatoaa. Yũũ mũũmena wedesegũ cũũrã niã, jĩiwĩ.

38—Õpũ, mũũrẽ padeóa, jĩi, cũũ pũto ñicãcoberimena jeacũmuwĩ.

³⁹Jesupé jīwī:

—Yuu atibúrecopure basocáre cúā ñañaré tiirére masiārō jīīgū atiwu. Teero wáari, capeari ññahērā tiiróbiro ññaadacua; capeari ññará capeari ññahērā tiiróbiro wáaadacua, jīiwī.

⁴⁰Sīquērā fariseo basoca cūū pu-topu niirápeja cūūrē tuo, jīiwī:

—Īsácārē “capeari ññahērā tiiróbirora niīā mūā” jīīgū tii? jīiwā.

⁴¹Jesupéja cúārē yuūwi:

—Mūā capeari ññahērā tiiróbiro niirājā, yuu tiirére ññaribojīyu. Teero tiirá, wapa cuoríbojīyu. Mūā “ññamasīā” jīi wácūjīrā, wapa cuorá niīā, jīiwī.

Oveja coterí basocumena queoré

10¹Jesús queorémena wedewi:

—Yuu ateré diamacúrā jīīā: Sīcū oveja niirí sānirō soperé sāāwahegu, tiisānirōrē muānetōsāwagu, yaarépigu niiqui. ²Soperé sāāwagupe oveja coterí basocu niiqui. ³Sope sāāwaro coterí ba-

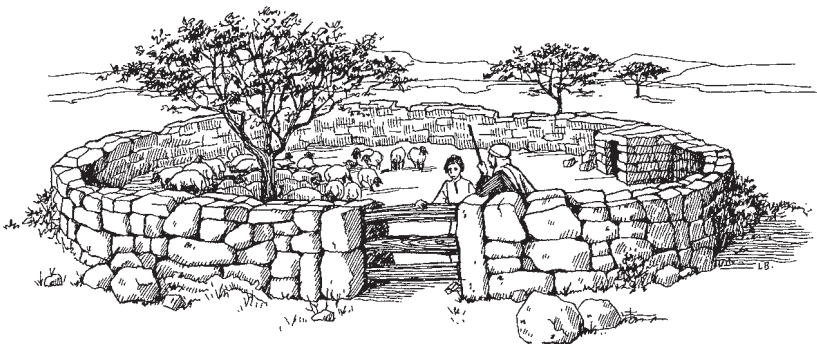
socu cūūrē páōsōnecoqui. Cūūyara oveja cūū wedeseri tuomasí-cua. Cúācōrōrē cúā wāmemena suo, néewitiwaqui. ⁴Cūūyarare witiwapetiri ññā, cúārē sūguewaqui. Cūū wedeseri tuomasíjīrā, cūūrē nuñucúa. ⁵Āpī cúā ññamasīhēgūrē nuñurídojācua. Cūū wedeseri tuomasírijiirā, cūūrē dutibatéjōācua, jīiwī.

⁶Fariseo basoca cūū cúārē queorémena wederi, “biirope jīidugaro tiicú” jīimasíriwa.

Jesús oveja coterí basocu tiiróbiro niī

⁷Cúā tuohéri ññagū, Jesús cúārē jīinemoiwī:

—Yuu ateréja diamacúrā jīīā: Yuurá oveja sāāwari sope tiiróbiro niīā. ⁸Niipetira yuu sūguero atirira ññaná, ovejare yaarépira tiiróbiro niīya. Teero tiirá, oveja cúārē nuñuririra niiwā. ⁹Yuurá sope tiiróbiro niīā. Yuurpue sāāwarano netónenoādacua. Oveja tiiróbiro sāāwa, witiwa, taa buarā tiiróbiro niīadacua.

Jesús oveja sāāwari sope tiiróbiro niī.

10'Yaarépigü cûārē yaagúdu, sīāgúdu dícu atiqui. Yũrejeja cûārē catiré ticogü atiwũ, añurō peti niirō jīīgũ.

11'Yũurá ovejare añurō coterí basocũ tiiróbiro niĩ. Ovejare añurō coterí basocũ cũũyarare diabosaqui. 12'Ārīpé cũũ ōpũyarare iñanũnũsegũ dícu niiqui; oveja coterí basocũ peti mee niiqui. Cũũyara mee niicua. Teero tiigú, yái atiri iña, ovejare cōānũcōjā, dutijōāqui. Yáipe cûārē ñee, ācũbatejāqui. 13'Ovejare iñanũnũsegũ dícu niijīgũ, cûārē wācũriqui. Āñunicu cũũrējā.

14-15'Yũrejeja ovejare añurō coterí basocũ tiiróbiro niĩ. Yũ Pacũ yũre masī; yũncā cũũrē masiā. Teerora yũncā yáarare masiā; cûācā yũre masīya. Yáarare diabosa, netōnégũdacu. 16'Yũũ āpērā ovejare cwoa; cûā atisānirō macārā mee niīya. Cûācārē néeatigũda. Cûācā yũũ wedeseri tuo, yũũadacua. Teero tiirá, sīcũpōna niĩadacua; teero biiri sīcũrā cûārē cotegũ niigũdaci.

17'Yáarare diabosa, too síro masāgũdacu. Teero tiigú, yũũ Pacũ yũre maī. 18'Sīcũ yũre diari tiimasírīqui; yũũ booró diagũda. Yũũ diamasīā; too síro masāmasiā. Yũũ Pacũ yũre biirora tiidutiwi, jīīwī.

19'Judíoape cũũ wedeseri tuorá, cũũrē sīcārībīro wācũriwa sũcā. Teero tiirá, batajōāwā. 20'Pau cũũrē jīīwā:

—¿Deero tiirá múā cũũrē tuoi? Wātī cuogú niĩ; teero biiri mecũgú peti tii, jīīwā.

21'Āpērāpeja jīīwā:

—Wātī sāānorigũ teero wedeseriboqui. Wātī sāānorigũ capeari iñahēgũrē iñarī tiimasírīqui, jīīwā.

Judíoa Jesuré boorírigue

22'Púuriro niirī, Jerusalénpũ ũsā judíoa bosebũreco tiiwú. Too sũguero macārāpũ Cōāmacũwii-re yaponōari siro, bosebũreco tiipeoyira. Tii bosebũreco ũsā wācũnũnũseri bũreco niiwũ. 23'Jesus Cōāmacũwiipũ biayá manirí tatiapũ wáawi. Tiitatia wāmecũtia Pórtico de Salomón. 24'Toorú judíoare dutirāpeja cũũrē añurō sodeanũcājōāwā. Cũũrē sāīñāwā:

—¿Dee biiripũ ũsārē diamacũ maquērē wedegũdari? Mũũ Cōāmacũ beserigũ Cristo niigũ, diamacũrā ũsārē wedeya, jīīwā.

25'Jesupé cûārē yũũwi:

—Wedemiwũ; múā tuoríwũ. Yũũ Pacũ wāmemena tiieñore yũũ niirecutirere añurō eñoā. 26'Múā yáara oveja niiria. Teero tiirá, yũre padeoría. 27'Yáara ovejapeja yũũ wedeserere tuomasíya. Yũncā cûārē masiā. Cûā yũre nũnũyũ. 28'Yũũ cûārē catiré petihére ticoa. Cûā pecamepũ wáaricua. Sīcũno yũũ cuoráre yũre ěmamasírīqui. 29'Cûārē yũũ Pacũ ticorigũ niiwī. Cũũ niipetira nemoró tutuagũ niĩ. Teero tiigú, sīcũno yũũ Pacũ cuoráre

ēmamasĩriqui. ³⁰Ûsã yũ Pacu-
mena sícũrã niĩ, jĩwĩ.

³¹Cũũ teero jĩĩ tũorã, judío-
are dutirãpeja ùtãperire néemi-
wã sũcã, cũũrẽ déesĩããda jĩĩrã.

³²Jesupé cũãrẽ jĩwĩ:

—Yũ Pacu tutuaremena múã
ĩñacoropũ pee ãñurẽ tiieñowũ.
¿Ñeenó tiiré warape yũre dée-
sĩããdũgai? jĩwĩ.

³³Cũãpe yũwã:

—Mũũ ãñurõ tiiré wapa dée-
sĩãricu. Mũũ basocũra niipacu,
“yũ Cõãmacũ niĩ” jĩĩrẽ wapa
mũũrẽ sãããda. Mũũ Cõãmacũrẽ
ñañarõ wedesegũ tiia, jĩwã.

³⁴Jesupé cũãrẽ jĩwĩ:

—Mũã dutiré watoapũre Cõã-
macũ jĩĩriguere biiro jóanoã:
“Mũã Cõãmacũ tiirõbirora niirã
niĩ”,^o jĩĩ jóanoã. ³⁵Marĩ masĩã:
Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ-
rẽ “diamacũ maquẽ niiria” jĩĩma-
sĩña maniã. Cõãmacũye wederi-
rare “mũã Cõãmacũ tiirõbirora
niirã niĩ” jĩĩ jóadutirigũ niwĩ.
³⁶Teero tiigũ, “yũ Cõãmacũ ma-
cũ niĩ” jĩĩmasĩã. Mũãpe yũ tee-
ro jĩĩrẽ wapa yũre “Cõãmacũrẽ
ñañarõ wedesegũ tiia” jĩĩ. Teero
niiria. Cõãmacũ yũre besewi;
yũre atibũrecorũre ticodioco-
wi. ³⁷Yũ Pacu tiirere yũ tiihẽ-
ri, yũre padeorĩjãña. ³⁸Cũũ ti-
rere tiirĩpereja, yũre padeorĩpa-
cara, yũ tiieñogere padeoyã.
Mũã teerẽ padeorã, “yũ Pacu
yũrũre niĩ” jĩĩrere masĩãdacu.

Teero biiri “yũ cũũrũre niĩ”
jĩĩrere tuomasĩãdacu, jĩwĩ.

³⁹Cũãpeja cũũrẽ peresuwiipũ
néewadũgamiwã sũcã. Cũũre
cũãrẽ dutijõãwĩ.

⁴⁰Too síro Jesús día Jordán
apeniñapũ tĩãwawi. Toopũre
Juan wãmeõtiri basocũ wãmeõtĩ-
riropũ pũtuácũmuwĩ. ⁴¹Paũ Je-
suré ñnarã jeara, jĩwã:

—Juan Cõãmacũ sícũrã tiima-
sĩrere tiieñoriwi. Tiieñoripacu,
niipetire ãniyé maquẽrẽ wedegũ,
diamacũrã wedeyi, jĩwã.

⁴²Toopũre paũ Jesuré padeo-
wã.

Lázaro diarigue

11 ¹Sicũ basocũ diarecutigũ
niirigũ niwĩ. Cũũ wãme-
cutiwi Lázaro. Cũũ, teero biiri
cũũ sõwõsãnumiã María, Marta
Betania macã macãrã niwã.
²Marĩara niwõ Jesuyé dũporipũ-
re sitiaãñũre píopeo, coo póaña-
põmena tuucosérigo. Coo bai Lá-
zaro diarecutigũ niwĩ. ³Lázaro
sõwõsãnumiã Jesuré queti tico-
corira niwã:

—Õpũ, mũũ menamacũ diagu
tiii, jĩcoyira.

⁴Jesupé tee quetire tuogũ, jĩ-
wĩ:

—Cũũ diarecutiremena dia-
doariqui. Cũũ diarẽmena Cõãma-
cũ tutuarere eñonóãdacu. Yũũ
Cõãmacũ macũcãrẽ basocã “cũũ
tutuagũ niĩ” jĩĩãdacua, jĩwĩ.

^o 10.34 Salmo 82.6.

Betania

5 Jesús cūã Maríã, Marta, teero biiri cūã bai Lázarore maírígu niiwí. 6 Teero tiigú, cūũ diarecutire quetire tʉogú, cūũ niirópu pʉabáreco pʉtʉácūmunemowũ sūcã. 7 Too síro ũsã cūũ bueráre: —Jãmu Judeapu sūcã, jĩiwí.

8 ũsãpe cūũrẽ jĩiwũ:

—ũsãrẽ buegú, yoawaria ména judíoare dutirá ũtãperimena mʉũrẽ déesĩãdugamiwã. ¿Mʉũ toopú wáadugagari sūcã? jĩiwũ.

9 Jesupé queorémema yʉwí:

—Wácūpatirijãña. Múã masã: Sicaburecore doce horari bóea. Búreco wáaguno bóeremena ñamasĩqui. Teero tiigú, ñaacūmuriqui. 10 Naĩtĩãrõpu wáagunopeja cūũ wáaro sĩãwócore manirẽ wapa dʉpotua, ñaacūmuqui, jĩiwí.

11 Teero jĩĩari siro, ũsãrẽ jĩiwí:

—Marĩ menamacũ Lázaro cãni-jõãjĩyi. Yʉũ cūũrẽ wãcõgú wáaguda, jĩiwí.

12—Õpũ, cūũ cãniárigu, ãñu-jõãgũdaqui, jĩiwũ.

13 Jesús “Lázaro cãni-jõãjĩyi” jĩigũ, “diajõãjĩyi” jĩidugagu tiiwí. ũsãpe cãnirẽ petire wãcũjamiwũ. 14 ũsã tʉohéri ñnagũ, Jesús ũsãrẽ tʉomasĩrõrã wedewi:

—Lázaro diajõãjĩyi. 15 Marĩ toopú niihẽri, ãñuã. Yʉũ useniã; ãñuniãdacu múãrẽ. Toorã múã nemoró padeoãdacu. Jãmu, cūũrẽ ñnarã, jĩiwí.

16 Tomás (“sũduárigu” ũsã jĩigú) ũsãrẽ jĩiwí:

—Jãmu maricã. Marĩrẽ buegure cūã sĩãrĩ, cūũmenarã diara wáaada, jĩiwí.

Jesús diarirare masõ, catirẽ ticorẽ

17 Jesús Lázaro ya macãpu jeagudu tiirĩ, ũtãtutipu cūũrigue quetire tʉowí. Cūũrẽ cūũãri siro, bapari burecori netõyiro mée.

18 Betania Jerusalén pʉtogã niuwũ. Pʉa kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niuwũ. 19 Teero tiirá, pʉũ Jerusalén macãrã cūã bai diari tʉorã, Marta, Maríare wã-

cūtutuaaro jīrā, cūã p̄top̄ ññarā jearira niwā. ²⁰“Jesús atitoai mée” jīrī t̄ogó, Marta cūrē bocago atiwo. Mariape wiipú p̄t̄uáyigo. ²¹Marta Jesús p̄to jea-go, cūrē jīwō:

—Ōp̄, m̄ñ ãnopú niirī, ȳñ bai diariboajīyi. ²²Mecūtígac̄rē Cōãmacū niipetire m̄ñ sãirénorē ticoqui. Teeré masiã, jīwō.

²³Jesús coore jīwī:

—M̄ñ bai masãḡdaqui, jīwī.

²⁴Cooreja ȳñwo:

—Ȳñ masiã: Atibúreco petirí, niipetira diarira masãrip̄, masãḡdaqui, jīwō.

²⁵Jesupé jīwī:

—Ȳñrá diarirare masō, catiré ticogú niã. Ȳñre padeogú diapasu, catiḡdaqui sūcã. ²⁶Mecūtígārē catirá ȳñre padeorá diari siro, dianemoricua. ¿M̄ñ teeré padeói? jīwī.

²⁷Coore ȳñwo:

—Ōp̄, ateré padeóa: M̄ñ Cōãmacū beserigu Cristo, Cōãmacū macū niã. M̄ñ “sícū basocú atiḡdu niãyigu” cūã jīrigu niã, jīwō.

Lázarore cūri tuti p̄to

Jesús utirigue

²⁸Marta Jesuména wedeseari siro, coo bayio Mariare s̄ogó wáawo. Coore ãp̄rã t̄ohérop̄ wedeyigo:

—Marirē buegú jeatoaawī. M̄ñrē s̄odutiawī, jīyigo.

²⁹Coo teero jīrī t̄ogó, cūñ p̄top̄ máata atirigo niwō. ³⁰Je-

sús Marta bocaarirop̄ niwī. Mac̄p̄re piyawariwi ména. ³¹Judíoa wiipú Mariare wácūtutuari tiirã tiyira. Cūã coo boyeromena witiwari ñnarã, coore n̄ñyira. “Cúũari tutip̄ utigo wáago tiicó”, jī wácūmiyira.

³²Mariape Jesús p̄to jea, cūñrē ñña, cūñye d̄pori p̄top̄ munibiácūmuwō.

—Ōp̄, m̄ñ ãnopú niãtã, ȳñ bai diariboajīyi, jīwō.

³³Jesús coo utiri ññaḡ, teero biiri judíoa coore n̄ñuátiariracã utiri ññaḡ, bayiró wácūpati, ññarõ yeerip̄nacutiwi.

³⁴—¿Noopú cūñrē cúũari? jī sãññawī.

—J̄m̄, ññaḡ atiya, jīwã.

³⁵Jesús utiwi. ³⁶Cūñ utiri ññarã, judíoa cãmerí jīwã:

—Ññaña. Cūñrē bayiró maíjã-miãyiri cūñ, jīwã.

³⁷Siquerã jīwã:

—Ñni jõ niirigu capeari ññahéḡrē netónérigura niirã. ¿Lázarcārē diari tiiríboayiri? jīwã.

Jesús Lázarore masōrigue

³⁸Jesús Lázarore cūri tutip̄ jeagu, bayiró wácūpatiremena niwī sūcã. Tiituti ãtãtuti niwñ. Tiituti sopeputó ãtãquicamena bianówñ. ³⁹Jesús cūãrē: —Tiiquire nécoya, jīwī.

Marta diaarigu s̄owõpe cūñrē jīwō:

—Ōp̄, ñni niiqui. Cūñ diaari siro, bapari b̄reconi netõã, jīwō.

40 Jesús coore jĩiwĩ:

—“Yũre padeogó, Cõamacũ tutuarere ñagõdacu”, jĩi wedeawũ mũrẽ, jĩiwĩ.

41 Teero tiirá, cũã tiituti biarí- quicare néecowa. Jesús ñnamũ- co, Cõamacũrẽ jĩiwĩ:

—Pacu, yũ sãirere mũ tuoa. Teero tiigú, mũrẽ usenire ticoa.

42 Yũ masĩã: Mũ yũre tũoru- cújãã. Ñiã ãnopú nucũráye ma- quẽrẽ busurõmena mũmena we- deseã. “Yũ mũ ticodiocorigu niã” jĩirere masĩãrõ jĩigũ, teero tiia, jĩiwĩ.

43 Cũũ teero jĩĩari siro, bayiró busurõmena jĩiwĩ:

—Lázaro, witiatiya, jĩiwĩ.

44 Cũũ teero jĩĩrã, diaarigu niimiãrigu witiatiwi. Cũũye wã- morĩ, cũũye ñaporire sutiména ñũũanorigu niiwĩ. Cũũya dia- pócã suti caseromena cõmanóri- gu niiwĩ. Jesús cũãrẽ jĩiwĩ:

—Cũũrẽ jõãñã, witiatiaro jĩĩrã, jĩiwĩ.

Jesuré ñeeãdara wedeserigüe

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Judíoa Mariãre ñnarã jearira cũũ teero tiiriguere ñnarã, paũ cũũ- rẽ padeowá. 46 Ñpẽrãpẽ Jesús tiiri- guere fariseo basocapũre wedera wáayira. 47 Teeré tũoári siro, pai- aré dutirá, teero biiri fariseo baso- ca, Judíoare Dutirá Petimena neã- yira. Neãari siro, jĩiyira:

—¿Deero tiíadari marĩ? Jõõ niirigu pee tiíñorere tiigú tii- quí. 48 Marĩ cũũrẽ teero ñnarãrĩ, niipetira cũũrẽ padeoãdacia. Romanuã ati, Cõamacũwiire cõããdacia. Teero biiri marĩ du- tiré cũorere petirĩ tiíadacia, jĩi- yira.^p

49 Sícũ cũã menamacũ wãmecu- tiwi Caifás. Cũũ tiicũmarẽ paiarẽ dutigú niiwĩ. Cũũ cũãrẽ jĩiyigu:

—Múã tũomasĩridojãã. 50 Nii- petira basocá maríya dita macãrã diari, ñañanibocu. Biiro tiiripe, ãñucu: Sícũ marĩ niipetiraye nii- ãdarere diabosari, marĩrẽ ãñu- ãdacu, jĩiyigu.

51 Caifás cũũ basiro wãcũréme- na teero jĩiriyigu. Tiicũma cũũ paiarẽ dutigú niirĩ, Cõamacũ cũũrẽ teero wãcũrẽ ticoyigu. Tee- ro jĩigũ, “marĩ niipetiraye niíada- rere Jesús diabosagũdaqui” jĩisũ- gueyigu. 52 Jesús judíoa dícuere diabosariyigu. Niipetira Cõama- cũ põna cũũrẽ padeoãdarare, apeyé ditapũ niirãcãrẽ diabosayi- gu. Sicapõna macãrã sícũpõna tiiróbiro niirõ jĩigũ, teero tiiyí- gu. 53 Teero tiirá, cũũ tiibũrecora “¿deero tiíadari marĩ cũũrẽ sã- ãdara?” jĩi wãcũnucãyira.

54 Teero tiigú, Jesús paũ judíoa watoapũre wãanetõnemoriwi. Too niirigu yucũ maniró wesapũ wáa- wi. Efraín wãmecutiri macãpũ jea, toopú ãsãmena putuáwi.

^p 11.48 Judíoare dutirá biiro wãcũjĩya: “Basocá niipetira Jesuré padeorá, cũũrẽ õpũ sõnecoadacia; romanuãrẽ cõããdacia. Romanuã õpũ teeré tũogú, paũ surarare tico- cogũdaqui”, jĩi wãcũjĩya.

⁵⁵Pascua judíoa bosebureco jeaadaro tiirí, paɯ basocá Jerusálénɸre jeawa. Cũã tii bosebureco sũguero cũã ñañaré tiiríguere cosesũguéra jeara tiiyíra. ⁵⁶Jesuré ãmaãcãmesãyira. Cõamacũwii wesa macã yepapɯ niirã, cãmerí sãñáyira:

—¿Múã deero tũgueñaí? ¿Cũũ boseburecore ññagũ atigudari? jĩiyira.

⁵⁷Paíaré dutirá, fariseo basocamena too sũgueropɯ basocáre biiro dutiyira:

—Múã “jõõ niiãrigɯ toopú niiãyigɯ” jĩĩrĩ tɯorã, ãsãrẽ wedeya, jĩiyira.

Cũũrẽ ñee, peresuwiipɯ néewadũgayira.

Jesuré sitiaãñúre píopeorigue

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

12¹Pascua bosebureco wáadarado seis burecori dɯsarí, Jesús cũũ buerámena Betaniapɯ wáawi. Too sũguero tiimacãɸra Jesús Lázaro diarigɸre masõwĩ. ²Toopú Jesuré bosebureco tiipéowa. Marta yaarére batowo. Lázaro, ãpẽrãcã Jesuména yaadiwa. ³Teero tiigó, María si-cagá^q sitiaãñúrigare Jesús puto néeatiwo. Tee sitiaãñúre “nardo” wãmecũtire wapapacáre niiwũ. Cũũye dɯporipɯ píopeo, cooya póañapõmena tuucoséwo. Tiiwii niipetiroppɯ sitiaãñúsesajõãwũ.

⁴⁻⁵Judas Iscariote jĩĩwĩ:

—Ate sitiaãñúre sicacũma padegu wapatárocõõ dúaro boomíãyu. Tee niyerure bóaneõrãre ticonoboajiyu, jĩĩwĩ.

Cũũ Jesús buegú too síropɯ cũũrẽ ññatutirapɸre wedesãgũdɯ niirigɯ niiwĩ. ⁶Diamacú bóaneõrãre tiiápudũgagɯ mee tee jĩĩwĩ. Biiro wedesegɯ niyeru yaadũgágɯ, teero jĩĩwĩ. Cũũ ãsã niyeru sããripore cotegú niimiwĩ. Tiipo maquẽ niyerure yaajãrururigɯ niiwĩ. ⁷Jesús cũũrẽ jĩĩwĩ:

—¿Deero tiigú coore potocõí? Potocõgũ mee tiiyá. Coo aterẽ ññanocũrigo niiwõ yɯɯ diaadari bureco maquẽrẽ. ⁸Bóaneõrã múã watoapɯ niirucujãadacua. Yɯɯpeja múãmena niirucuricu, jĩĩwĩ.

Judíoare dutirá Lázarore sãdũgárigue

⁹Paɯ judíoa Jesús Betaniapɯ niiré quetire tɯoyíra. Teero tiirã, cũũrẽ ññarã jeawa. Cũũ dícuere ññarã jeariwa. Cũũ masõrigɯ Lázarcãrẽ ññarã jeawa. ¹⁰⁻¹¹Paɯ judíoa cũũ masãrigue quetire tɯorã, paíaré dutirá dutirere duujã, Jesuré padeowá. Teero tiirã, paíaré dutirá: — Lázarcãrẽ sããdá, jĩĩmiyira.

Jesús Jerusalénɸu sããwarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹²Apebúreco Jerusalénɸu paɯ boseburecore ññarã jearã “Jesús

^q12.3 Pecasãyemena “medio litro” niia.

atiqui méé” jĩrẽ quetire tʉoríra niiwã. ¹³Teero tiirá, iquiquerire páata, cũũrẽ bocara atiwa. Bayiró wedeseremena jĩatiwa:

—¡Marĩ Ōpũrẽ usenire ticoada!
¡Āni Cõamacũ ticodiocorigu niĩ!
¡Cũũrẽ ãñurõ tiáro! ¡Cũũ marĩ Israelya põna macãrã Ōpũ niĩ! jĩwã.

¹⁴Jesús burro wĩmagũrẽ buajeá, cũũ sotoapũ muãpeawi. Cũũ teero tiiriguere Cõamacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

¹⁵Múã Jerusalén macãrã, cui-rijãña.

Ĩñaña: Múã Ōpũ atitoai méé;
cũũ burra macũ wĩmagũ sotoapũ pesaatii,[†]

jĩ jóanoã.

¹⁶Tee jóariguere ũsã cũũ buerá sicatorpũre “Jesuyé queti niicu” jĩ tʉomasĩriwũ. Too síro ũmuãsepu cũũ muãwari siropũ, ũsã wãcũbuawũ. Teero tiirá, “Cõamacũye queti jóaripũpũ jĩrõbitorra cũũrẽ diamacũrã wáawũ” jĩ cãmerí wedesewũ.

¹⁷Paũ Jesús Lázarore masõrĩ ĩñarira tee quetire wedesesajõayira. “Lázaro ũtãtutipũ niimiãrigure sʉowíonecowi”, jĩ wedeyira. ¹⁸Teero tiirá, paũ tee tiíẽnoriguere tʉoríra Jesuré bocara atiwa. ¹⁹Fariseo basocapeja cãmerí jĩiyira:

—Marĩ deero tiimasĩritu niĩ.
¿Ĩnamĩ múã? Niipetira cũũmena wáara tiíya, jĩiyira.

Griegoa Jesuré ĩnadugarigue

²⁰Bosebũreco ĩnarã jeará watoapũ síquẽrã griegoa niiwã. Cũãcã Cõamacũrẽ padeorã atirira niiwã. ²¹Cũã Felipe pũto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditapũ niirĩ macã macũ niiwĩ. Cũã cũũrẽ jĩiyira:

—Jesuré ĩnarã wáadugaga.

²²Felipe Andrére wedegũ wáayigu. Cũã puarápu Jesuré wedera jeawa. ²³Jesús cũãrẽ queorémena yũwĩ:

—Máata niipetira sõwũ ʉputĩ macũ niirere ãnonõadacu. ²⁴Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Sícũ oteré capere oteriatã, teero pũtuájãcu. Teeperi oteri docare, ditapũ bóa, wii, bucuá, pee ducacuticu. ²⁵Atibũrecopũre cũũ catirĩ burecorire maĩnetõnegũno pecamerũ ñañarõ tiinógũdaqui. Cũũ catirĩ burecorire maĩhégũnopo ũmuãsepu catiré petihére buagũdaqui. ²⁶Yũũ dutirere tiidugágũno yũũre nũnãrõ. Yũũ niĩadaropũre yũũmena niigũdaqui. Yũũ dutirere tiinũnãsegũnorẽ yũũ Pacũ ãñurõ tiigũdaqui, jĩiwĩ.

Jesús cũũ diaadarere wederigue

²⁷Jesús jĩnemowĩ:

—Mecũtígã yũũ bayiró wãcũpatia. Teero tiigũ, yũũ deero jĩmasĩriga. “Pacũ, yũũre ñañarõ wáaadare netõnẽña”, jĩigũdari? Jĩiricu. Teero ñañarõ tiinógũ-

[†]12.15 Zacarías 9.9.

dura atiwa. ²⁸ Pacu, “mũũ añune-tōjōāā” jīrere ñoña, jīwī.

Cũũ teero jīāri siro, ñmũāsepu wedeseri tʷowū:

—“Yũũ añunetōjōāā” jīrere ñnotóawu; ññonemógūda sūcā, jīīti.

²⁹ Basocá toopú niirá cūũ wedeseri tuorá: —Bupo busuati, jīwā.

Āpērā: —Ángele cūũre wedeseati, jīwā.

³⁰ Jesús cūārē jīwī:

—Yũũre tʷodutigu mee wedeseati; mūāpere tʷodutigu wedeseati. ³¹ Mecūtīgārē Cōāmacū atibúreco macārārē wapa tiigúdaqui. Mecūtīgācārē atibúreco macārārē dutigúre cōāwionecogudaqui. ³² Yũũpere basocá néemũñcōādacua, niipetirare yũũ añurō tiibosáremena ugaripéatiaro jīīgū, jīīwī.

³³ Teero jīīgū, “biiro tiirí, diagudacu” jīīgū tiiwí. ³⁴ Basocá cūũre jīwā:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu cūā bueñnorí, biiro tʷonówū: “Cōāmacū beserigu Cristo catirucujāgūdaqui”. Tee diamacú niirí, ¿deero tiigúdu mũũpe “niipetira sōwūre néemũñcōrō booa” jīī? Niipetira sōwū ¿niipé niī? jīī sāīñáwā.

³⁵ Jesupé cūārē jīwī:

—Yũũ atibúreco macārārē sīāwócore tiiróbiro niā. Yũũ basocáre Cōāmacūyere añurō masīī tiia. Mūāmena péerogā niigúda-

cu. Yũũ añopú niirí, mūā yũũ buerere padeoyá. Teero tiirá, mūā wācūña maniró naītiārōpu wáara tiiróbiro wáaricu. Yũũre padeohéguno naītiārōpu niigú tiiróbiro niī. Teero tiigú, añurere besemasīriqui. ³⁶ Yũũ sīāwócore tiiróbiro niigú mūāmena niā. Yũũ mūāmena niirí, yũũre padeoyá. Teero tiirá, mūācā sīāwócoropu niīadacu; Cōāmacūyere añurō masīadacu, jīīwī.

Jesús cūārē teero jīāri siro, dutijóāwī.

Judíoare dutirá Jesuré padeorígu

³⁷ Jesús cūũ tutuaremena pee tiēñopacari, judíoare dutirá cūũre padeoríwa. ³⁸ Cūā padeoríguemena profeta Isaías jóarirorora wáaro tiiwú. Ateré jóarigu niiwī:

Īsā Ōpū, noānópe ūsā wederere padeorá padeojíya.

Niipetira padeopetíriya.

Cōāmacū tutuaremena tiēñorí ññapacara, padeoríya,^s jīī jóarigu niiwī.

³⁹ Teero tiirá, cūā padeomasīriwa. Isaías atecārē jóarigu niiwī:

⁴⁰ Cōāmacū cūārē capeari ññahērā tiiróbiro tiyigu.

Cūũyere tʷomasíhērī tiyigū.

Teero tiirá, añurō cūũ tiirere ññapacara, ññamasīriyira.

^s 12.38 Isaías 53.1.

Cũ buerére tuopacára, tuo
masíriyira.

Cũ buerére padeorá niirã-
peja,
cũã ñañaré tiirére duujá,
acabóre sãibójíya.

Cũ cãrẽ netõnébojíyi, ^t
jĩ jóarigu niiwĩ.

⁴¹Isaías Jesús upatí macũ ni-
rére ñnasugueyigu. Teero tiigú,
cũnye maquẽrẽ wedeseyigu.

⁴²Teero jóari siro niipacari,
pau judíoa, judíoare dutirápucã
Jesuré padeomíwã. Marĩ neãrí
wiipu niirãrẽ cõãwionecori jĩrã,
baurocãpũ Jesuré padeorére we-
deseriwa. Fariseo basocare cuiyi-
ra. ⁴³Jesuré padeopacára, baso-
cãpere nemoró añurõ wãcũrĩ
boojíya. Cõãmacũpereja “añuni-
ya” jĩsugero boorjíya.

Jesús wederi tuohéra ñañarõ tiinóãdara niitoaya

⁴⁴Jesús bayiró busurómena jĩ-
wĩ:

—Yũre padeoráno yũ díçure
padeoríya; yũ Pacu yũre tico-
diocorigucãrẽ padeoóya. ⁴⁵Yũ-
re ññaráno yũre ticodiocorigu-
cãrẽ ññaãya. ⁴⁶Yũ sãwócore ti-
róbiri niã. Atibúrecopũre atiwũ,
yũre padeoráno naĩtãrõpũ pũ-
tuãrijããrõ jĩgũ. ⁴⁷Yũ buerére
tuo, teeré yũheranorẽ yũre ña-
ñarõ tiiría. Yũ atibúrecopũ ni-
rãrẽ ñañarõ tiigú atiriwũ; cãrẽ
netõnégũ atiwũ ⁴⁸Yũre boohé-

rano, yũ buerécãrẽ yũherano
ñañarõ tiinóãdarapũ niitoaya.
Atibúreco petirí, yũ wederé
cãrẽ ñañarõ wãari tiíadacu.
⁴⁹Yũ booró wederia. Yũ Pacu
yũre ticodiocorigũ “teero jĩ we-
deya” jĩ dutirómena wedea.
⁵⁰Yũ masiã: Yũ Pacu dutirére
padeorá catirucujãadacua. Teero
tiigú, cũ wededutirobirora ba-
socãre wedea, jĩwĩ.

Jesús cũ bueráye duporire coserígue

13 ¹Pascua bosebureco wãa-
adaro péero dusawá. Je-
sús cũ atibúrecopũ niirigu máa-
ta cũ Pacu pũtopũ wãaadare
masítoawi. Ûsã cũ buerá atibú-
recopũ niirãrẽ maĩnetõnejãwĩ.
Ûsarẽ cũ bayiró maĩrére ñño-
ãdaro péerogã dusawá.

²⁻⁴Wãtãrẽ dutigú Judas Isca-
riote (Simón macũrẽ) wãcũrẽ ti-
cotoarigu niwĩ. Jesuré wedesã-
dutigũ niwĩ. Jesupéja Cõãma-
cũ pũtopũ atirigue, cũ toopú cã-
merputúawaadarere masítoarigu
niwĩ. Teero biiri cũ Pacu cũrẽ
niipetire dutiré ticoriguere masí-
toarigu niwĩ. Teeré masígũ, ùsã
yaadui, wũmũncã, cũyaro
sutiró sotoá sãñaãrõre tuuwé-
wi. Òpũ decopũ oco tuucoséri
caserore siatúwi. ⁵Too siro ocoré
bapapá písã, ùsãye duporire co-
senucãwĩ. Cũ siatúari casero-
mena ocoré tuucoséwi.

^t12.40 Isaías 6.10.

6 Cũ Simón Pedroye d̄porire cosegúdu tiirí, Pedropeja cũrẽ jĩwĩ:

—¿Ōpũ, yée d̄porire m̄u cosegúdari? jĩwĩ.

7—Mecútigã ȳu tiirere m̄u t̄omasíricu; too síropu t̄omasígũdacu, jĩ ȳuwi.

8 Cũpeja: —Yée d̄porire m̄u coserídojãgũdacu, jĩmiwĩ.

—Ȳu m̄urẽ coseriatã, m̄u ȳu menamacũ niiricu, jĩwĩ.

9 Simón Pedro jĩwĩ:

—Too docare yée d̄porire cosegú, yée wãmorĩ, yáa dupucãrẽ coseyá, jĩwĩ.

10 Jesupéja jĩwĩ:

—Marí cusaári sirogã, jũrĩmanírã niipacara, cusanemõña manicú. Wáaari siro, d̄pori dícare cosenócu. Múã jũrĩmanírã tiiró-biro niã. Teero niipacari, sícũ múã watoap̄re ñañagú jũrĩcutí-gu tiiró-biro niĩ, jĩwĩ.

11 Jesús cũrẽ wedesãgũdure mas̄toarigu niwĩ. Teero tiigú, “sícũ múã watoap̄re jũrĩcutí-gu tiiró-biro niĩ” jĩwĩ.

12 Ûsãye d̄porire coseári siro, cũ tuuwéarirore sãña, januã, ãsarẽ jĩwĩ:

—¿Ȳu múãrẽ tiáriguere t̄omasí? 13 Múã ȳu “ũsarẽ buegú”, teero biiri “ũsã Ōpũ” jĩã. Ȳu teerora niã múã jĩrõbirora. 14 Ȳu múã Ōpũ, múãrẽ buegú niipacu, múãye d̄porire coseá-wũ. Teero tiirá, múãcã teerora

múãye d̄porire cãmerí coseyá. 15 Múãrẽ ȳu tiáriguere ññacũ, tiññásearo jĩgũ, tee queorere tiññoãwũ. 16 Ȳu ateréja diamacúrã jĩã: Sícũ padecoteguno cũrẽ dutigú nemoró niiriqui. Sícũ ticoconorigucã cũrẽ ticocorigu nemoró niiriqui. 17 Múã ȳu we-deariguere masí, teeré tiirá, use-niãdacu.

18 Ȳu múã niipetirap̄re wederia. Ȳu beserirare ȳu masíã. Cõamacũye queti jóarip̄pu jĩrõ-birora diamacú wáaro tiádadu. Ateré jóanoã: “Ȳu mena yaadui-arigu ȳu ññatutigu peti niĩ”,^u jĩ jóanoã. 19 Ȳu múãrẽ wedesugugũ tiia. Teero tiirá, too síro ȳu jĩáriguere diamacú wáari ññarã, “ȳu niã” jĩrere padeo-ádadu. 20 Ȳu ateréja diamacúrã jĩã: Ȳu ticocoariguere bocagúno ȳu cãrẽ bocagũdaqui. Ȳu bocagúno ȳu ticodicoorigucãrẽ bocagũdaqui, jĩwĩ.

Jesús “Judas ȳu ññatutirap̄re ticogũdaqui” jĩrigue

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21;

Lc 22.21-23)

21 Jesús teeré ãsarẽ wedeari siro, bayiró wãcũpatiwi. T̄omasí-rõrã wedemiwĩ:

—Ȳu ateré diamacúrã jĩã: Múã menamacũ sícũ ȳu ññatutirap̄re ticogũdaqui, jĩwĩ.

22 Ûsã cãmerí ñña, “¿noãpé-re teero jĩgũ tii?” jĩmasiriwũ.

^u13.18 Salmo 41.9.

23 Yññ Juan Jesús maĩnogũ cũñ p̄togã duiwñ. 24 Teero tiigú, Simón Pedro súuparemena yññre sãĩnádutiwi: “¿Noãré wedesege tiii?” 25 Yññ cũñ p̄togã munijeá-tua, cũñrē sãĩnávñ:

—¿Ōpũ, noã niĩ cũñ? jĩwñ.

26 Jesús yññre jĩwñ:

—Yññ pã soa, ticogúra niĩ, jĩ-wĩ.

Cũñ teero jĩĩari siro, Judare (Simón Iscariote macũrē) soa, ti-cowi. 27 Judas pãrē ñeeãri sirogã, Satanás cũñrē sããrigu niwĩ. Jesús Judare: —Mññ tiádarere máata tiisírotiya, jĩwĩ.

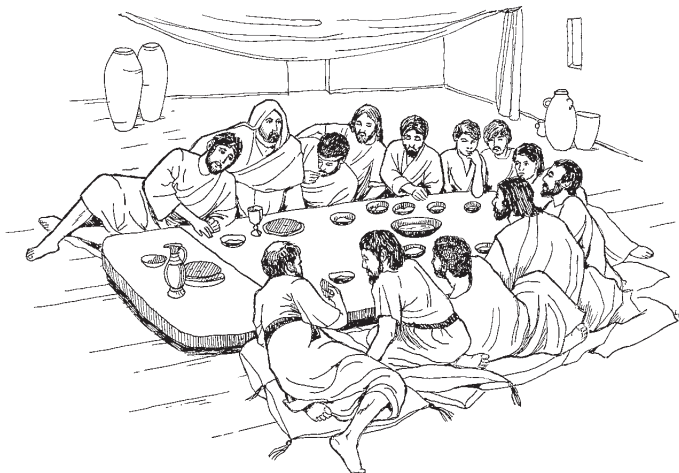
28 Ūsã niipetira toopá yaaduire cũñ teero jĩĩrere tuomasĩriwñ. 29 Siquērã biro wãcũwũ: “Judas niyeru sããripore cotegú niirĩ, cũñrē apeyenó bosebureco ma-quērē sãĩdutigu tiijĩyi; o bóa-neōrãrē niyeru ticodutigu ticodu-tiajĩyi”, jĩ wãcũmiwñ. 30 Judas

pãrē ñeeãri sirogã, witijsãwĩ. Ña-mipã niwñ.

Mama dutiré

31 Judas witiwari siro, Jesús ūsãrē jĩwĩ:

—Mecũtigã yññ niipetira sōwũ Ɂp̄tĩ macũ niirere ãñonóãdacu. Yññmena “Cõãmacũ Ɂp̄tĩ macũ niĩ” jĩĩrēcãrē ãñonóãdacu. 32 Yññ “Cõãmacũ Ɂp̄tĩ macũ niĩ” jĩĩrere ãñorĩ, cũñcã yññ Ɂp̄tĩ macũ niirere máata ãñogũdaqui. 33 Yññ me-namacãrã, yññ p̄erogã múãmena niinemogũdacu. Múã yññre ãmaã-miãdacu. Yññ judioare dutirãre jĩ-riroriora múãrē mecũtigã jĩã: “Yññ wãadaropure múã wãama-sĩricu”. 34 Múãrē mama dutirere cúũã: Cãmerĩ maĩnã; yññ múãrē maĩrõbirora múãcã cãmerĩ maĩnã. 35 Múã cãmerĩ maĩrĩ, ãp̄erã niipeti-ra múãrē yññ buerã niirere masĩ-ãdacua, jĩwĩ.

Jesús cũñ buerãmena yaaturigwe

Pedro Jesuré “masíriga” jĩirigüe*(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31;**Lc 22.31-34)***36** Simón Pedro cũürē sāĩñáwĩ:

—Ōpũ, ¿noopú wáagudari? jĩiwĩ.

Jesús cũürē yũwĩ:

—Mecũtígã yũ wáaadaropũre mũ wáamasírícu. Too síropũ yũre nũnũgúdadu, jĩiwĩ.

37 Pedropeja cũürē sāĩñáwĩ sũcã:

—Ōpũ, ¿deero tiigú yũ mũmena máata wáamasírígari? Mũnye waramena yũ diari, añuniádadu, jĩimiwĩ.

38 Jesús cũürē yũwĩ:

—¿Yéé waramena diabosagudari? Yũ ateréja diamacúrã jĩiã: Cãrèquè wedeadari sũguero, yũre ìtĩĩrĩ “cũürē masíriga” jĩiditogudacu, jĩiwĩ.

Jesús Cõamacũ pũtopũ wáarima tiiróbiro niĩ**14**¹ Jesús ùsãrē jĩiwĩ:—Múã bayiró wãcũpati-rijãña. Cõamacũrē padeoyá. Yũcãrē padeoyá. ²Yũ Pacũ pũtopũ múã niĩadare wiseri pee niĩã. Tee wiseri maniátã, múãrē wedeboa-jĩyu. Toopú múã niĩadarore quẽnosũguégũ wáagũ tiia. ³Múã niĩadarore quẽnoãri siro, múãrē néegũ atiguda. Teero tiirã, yũ niirópũre múãcã niĩadacu. ⁴Yũ wáaropũ niirímarē múã masĩcu, jĩiwĩ.**5** Tomás cũürē jĩiwĩ:

—Ōpũ, mũ wáaadarore masíríga. ¿Ûsã deero tii timarē masíbogari? jĩiwĩ.

6 Jesús cũürē yũwĩ:—Yũurã tiimã tiiróbiro niĩã; basocãre diamacũ maquẽrē masírĩ tiigú niĩã; teero biiri catiré petihére ticogú niĩã. Yũre padeonũnũsera dícu yũ Pacũ pũto jeaadacua. ⁷Múã yũre masírã, yũ Pacũcãrē masíadacu. Mecũãmena cũürē masíã; cũürē ìnarã tiiróbiro niĩã, jĩiwĩ.**8** Felipe Jesuré jĩiwĩ:

—Ōpũ, mũ Pacũre ãñoñã ùsãrē. Cũürē ìnarẽmena dícu ùsãrē añutoaadacu, jĩiwĩ.

9 Jesupéja cũürē yũwĩ:—Felipe, yũ múãmena yoari niĩã mée. ¿Yũre ìnãmasíríi ména? Yũre ìnãgũno yũ Pacũcãrē ìñã. ¿Deero tiigú “mũ Pacũre ãñoñã” jĩiĩ? ¹⁰“Yũ Pacũpũre niĩã yũ; cũũ yũpũre niĩĩ” jĩirére ¿padeoríi? Yũ múãrē wederére yũ booró wederia. Yũ Pacũ yũpũre niigũrã yũmena cũũ booró tiii. ¹¹“Yũ Pacũpũre niĩã yũ” jĩirére padeoyá. Teero biiri “yũ Pacũ yũpũre niĩĩ” jĩirécãrē padeoyá. Múã teeré padeomasíhẽrã, yũ tiirépere yũ Pacũ tutuaremena tiirí ñña, padeosãñũñã. ¹²Yũ ateréja diamacúrã jĩiã: Yũre padeorãno yũ tiiróbiro-ra tiinũnũseadacua. Yũ Pacũ niirópũ yũ wáaguda. Teero tiirã, yũre padeorãno yũ tiiró nemoró tiĩadacua. ¹³Niipetire múã sãirére yũ wãmemena sãĩ-

rí, tiigúda. Yũu teeré tiigú, yũu Pacu ɱpɱtí macũ niirére ẽnogú-dacu. ¹⁴Yũu wãmemena múã sãirénorẽ tiigúda.

Jesús “Espíritu Santore ticodiocoguda” jĩirigüe

¹⁵Múã yũure maĩrá, yũu dutirére tiiádacu. ¹⁶Múãrẽ yũu Pacu-re sãiboságuda. Yũu sãirí, cũũ múãrẽ ăpĩ tiiápugudure ticodiocogudaqui. Múãmena niirucujãgúdaqui. ¹⁷Cũũrã Espiritu Santo, diamacũ maquẽrẽ wedegú niiĩ. Atibúreco macãrã cũũrẽ ññari-cua; cũũrẽ masĩricua. Teero tiirá, cũũrẽ booricua. Múãpeja cũũrẽ masĩ. Cũũ múãmena niiĩ; múãpũre niirucujãgúdaqui.

¹⁸Yũu múãrẽ cõãwaricu. Múãmena niigũ atiguda sũcã. ¹⁹Péero dũsaa yũu wãadaro. Yũu wáari siro, atibúreco macãrã yũure ññariadacua. Múãpeja ññãadacu. Yũu catirucujãã; teero tiirá, múãcã catirucujããdacu. ²⁰Yũu Pacu múãrẽ Espiritu Santore ticodiocoari siro, “yũu Pacupũre yũu niiã” jĩirére masĩadacu. Teero biiri “múã yũupũre niiã; yũu múãpũre niiã” jĩirécãrẽ masĩadacu. ²¹Yũu dutirére tiigúno yũure maĩgúrã niiqui. Yũure maĩgúnorẽ yũu Pacu maĩgúdaqui. Yũucã cũũrẽ maĩgúdacu; yũu niirecutirere ẽnogúdacu, jĩĩwĩ.

²²Ăpĩ Judas (Iscariote niihẽgũpe) Jesurẽ jĩĩwĩ:

—Ōpũ, ¿deero tiigú mũu niirecutirere ẽsã dícare ẽnogúdari?

¿Deero tiigú atibúreco macãrãrẽ ẽñorigari? jĩĩwĩ.

²³Jesús cũũrẽ yũuwi:

—Yũure maĩráno yũu wedeseri tɱonɱnúsecua. Yũu Pacu cúãrẽ maĩgúdaqui. Ʋsã pũarápũra cúãmena niiádacu. ²⁴Yũure maĩhẽrãnopeja yũu wederére tũoricua. Yũu wederé yée mee niiã; yũu Pacu yũure ticodiocorigu wededutire niiã.

²⁵Yũu múãmena niiã ména; teero tiigú, teeré múãrẽ wedea. ²⁶Too síro yũu Pacu Espiritu Santore yũu wãmemena ticodiocogudaqui. Cũũ múãrẽ tiiápugu niigúdaqui. Cũũ niipetirere múãrẽ buegúdaqui. Niipetire yũu múãrẽ bueriguere teero wãcũrĩ tiirucujãgúdaqui.

²⁷Yũu mecũtígã múãrẽ “wãagu tiia” jĩĩgúda. Ññurõ niirecutire múãmena niiãrõ. Yũu ññurõ niirecutirere cũoa. Teeré múãcãrẽ ticoa. Atibúreco macãrã ññurõ niirecutirere ticooya, ticorapeja. Yũu cúã ticoré tiirõbiro ticoria. Teero tiirá, wãcũpatirijãña; cui-rijãña. ²⁸“Yũu Pacu pũtopɱ wãagu tiia” jĩĩrĩ, múã tũotóawũ. “Too síro yũu múãmena niigũ atiguda sũcã” jĩĩrĩcãrẽ tũoáwũ. Yũu Pacu yũu nemorõ niiĩ. Teero tiirá, “yũu Pacu pũtopɱ wãagu tiia” jĩĩrĩ tũojĩrã, yũure diamacũrã maĩrá, ɱseniboajiyu. ²⁹Yũu múãrẽ wedesuguegu tiia. Teero tiirá, yũu múãrẽ wedesugueriguere queoró wáari, “diamacũrã jĩiyi” jĩĩadacu.

30 Wātīārē dutigú atibúreco macārārē dutigú atitoaqui méé. Teero tiigú, yuu múāmena péero wedeseguda. Cūū yūure péerogā netōncāmasīripacu, dutimigūdaqui. 31 Yūupeja cūūrē tūoríá. Yūu Pacu dutirépere tiia, atibúreco macārā “yūu Pacure maīā” jīréré masīārō jīīgū. Wūmūncāña. Jāmū, wáaco, jīīwī ūsārē.

Usegumena queoré

15 1 Jesús queorémena ūsārē wedewi:

—Yūu usegu peti tiiróbiro niīā. Yūu Pacu tiiguré cotegú tiiróbiro niī. 2 Yéé dūpuri dūcamanire dūpūrire páatacōājāī. Dūcacūtire dūpūripere nemoró dūcacūtiaro jīīgū, ñañaré dūpūrire páatawemouqui. 3 Yūu múārē wederémena ñañaré dūpūrire páatawenorira tiiróbiro niīā. 4 Yūumena niirucujāña yūu múāmena niiru-

Usegū, tiigú duca

cujārōbirora. Sicadūpu usegūpu niirucuripacaro, dūcacūtiricu. Ate tiiróbiro múā yūumena niirucuripacara, āñuré tiimasīricu.

5 Yūu usegū tiiróbiro niīā. Múā tiigú dūpuri niīā. Yūumena niirucurano yūu cūāmena niirī, pee āñuré tiimasīcua. Múā yūumena niihērā, āñuré tiimasīricu. 6 Yūumena niihērāno páatare dūpuri tiiróbiro cōānoādacua. Páatacōāre dūpuri sīnijōācu. Sīniré dūpūrire see, pecamerū sóecōānucu.

7 Múā yūumena niirī, yūu buerére wācūrī, Cōāmacū múā cūūrē sāīrēnorē wáari tiigúdaqui. 8 Múā pee āñuré tiirémena “Cōāmacū āñunetōjōāī” jīréré ēñoādacu. Teero biirī “múā yūu buerā niīā” jīréré ēñoādacu. 9 Yūu Pacu yūure maīrōbirora yūncā múārē maīā. Teero tiirā, yūu múārē maīrére masījīrā, yūure maīrucujāña. 10 Yūu Pacu dutirére yūu tiwá; cūū yūure maīrucuí. Cūū tiiróbirora múā yūu dutirére tiirī, yūncā múārē maīrucūgdacu.

11 Yūu usenirōbirora múārē usenīārō jīīgū, teeré wedea. Teero tiirā, múā useninetōjōāādacu. 12 Yūu dutiré ate niīā: Yūu múārē maīrōbirora cāmerí maīñā. 13 Sīcū cūū menamacārārē diabosagūno cūārē maīnetónequi; nemoró maīmasīña manīā. 14 Múā yūu dutirére tiirā, yūu menamacārā niīā. 15 Yūu múārē “yūure padecotera niīya” jīīnemorīcu. Padecotera cūārē dutigú tiirére masīricua. Niipetire yūu Pacu yūure

jĩiriguere múārē wedepetijãã. Teero tiigú, múārē “yũũ menamacārã niĩya” jĩã. ¹⁶Múã yũũre beseriwũ; yũũre múārē besewũ. Múã yũũ boorére tiiáro jĩĩgũ, teero biiri múã tiiré petirijããrõ jĩĩgũ, múārē besewũ. Múã yũũ boorére tiirí, múã yũũ wãmemena yũũ Pacure sãirénorẽ cũũ ticogudaqui. ¹⁷Ateré múārē dutia: Cãmerí maĩná, jĩĩwĩ.

Jesuré padeoráre ñnatutiadacua

¹⁸Jesús ùsãrẽ jĩĩnemowĩ:

—Atibúreco macārã múārẽ ñnatutiri, yũũre ñnatutisugueriguere wãcũña. ¹⁹Múã atibúreco macārã peti niĩtã, cũã menamacārãrẽ maĩrõbirora múãcãrẽ maĩbócu. Yũũ múārẽ cũã watoapu niirãrẽ besewũ. Yũũ besenorira nijĩrã, atibúreco macārã peti niiria. Teero tiirã, cũã múārẽ ñnatutiya. ²⁰Yũũ múārẽ jĩiriguere wãcũña: Sícũ padecotegũno cũũrẽ dutigú nemoró niiriqui. Yũũre ñañarõ tiirã, múãcãrẽ teerora ñañarõ tiiadacua. Yũũ wederi tuoará, múãcãrẽ tuoadacua. ²¹Múã yũũre nũnũrĩ ññarã, tee niipetire ñañarere múārẽ tiiadacua. Yũũre ticodiocorigure cũã masĩhẽre wapa teero tiiadacua.

²²Yũũ cũãrẽ wedegũ atiriata, wapa cõoribocua. Cũã mecũtígãrẽ deero jĩĩmasĩricua; wapa cõojãya. ²³Yũũre ñnatutirano yũũ Pacucãrẽ ñnatutiya. ²⁴Cũã pũtorũre

pee ññaña manirere tiiẽñomiwũ. Yũũ tiiẽñohẽri siro niĩtã, wapa cõoribocua. Cũã yũũ tiiriguere ññawã. Teeré ññapacara, yũũre ññatutiwa. Teero biiri yũũ Pacucãrẽ ññatutiwa. ²⁵Cũã teero tiirẽmena Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩĩrõbirora diamacũ wáaro tia. Ateré jóanoã: “Bũri peti yũũre ññatutiwa”,^v jĩĩ jóanoã.

²⁶Espíritu Santo múārẽ tiĩapu-gũ atigudaqui. Cũũ diamacũ maquẽrẽ wedegú niĩ. Cũũrẽ yũũ Pacumena niigũrẽ ticodiocogudacu. Cũũ atigũ, yé maquẽrẽ múārẽ wedegudaqui. ²⁷Múãcã yũũ buenecãripũra yũũmena niiwũ. Teero tiirã, yé maquẽrẽ wede adacu, jĩĩwĩ.

16 ¹Jesús ùsãrẽ jĩĩnemowĩ sũcã:

—Tee niipetirere múārẽ wedeawũ, yũũre padeodúrijããrõ jĩĩgũ. ²Judíoare dutirá múārẽ cũã neãrẽ wiseripũ niirãrẽ cõãwionecoadacua. Too síro múārẽ sãcõãrã, “marĩ Cõãmacũ booró tiirã tia” jĩĩ wãcũmiãdacua. ³Cũã yũũ Pacure, teero biiri yũũre masĩrijĩrã, múārẽ teero tiiadacua. ⁴Yũũ múārẽ wedesuguegũ tia. Teero tiirã, diamacũ teero wári, múã “teerora jĩĩwĩ” jĩĩ wãcũãdacu.

Espíritu Santoye maquẽ

⁵Yũũ múãmena nijĩgũ, sicatopũre máata teeré wederiwũ. ⁵Mecũtígã yũũre ticodiocorigũ

^v15.25 Salmos 35.19; 69.4.

p̄top̄ wáagu tiia. Ȳu teeré j̄i-
 pacari, múã s̄c̄nopera ȳuere
 “¿noopú wáai?” j̄i s̄ñ̄n̄aria.
 6 Ȳu j̄īariguere t̄oj̄r̄ã, bóaneõ-
 rã niijãã. 7 Ȳu múãrē diamacú
 maquērē j̄īã: Ȳu wáari, múãrē
 nemoró ãñuãdacu. Ȳu wáariatã,
 múãrē tiápugu atiriqui. Ȳu
 wáagu, cū̄rē múãrē ticodioco-
 gudacu. 8 Cū̄ atigu, atibúreco
 macãrãrē cū̄ ñañaré tiirere t̄o-
 mas̄r̄i tiigúdaqui. Diamacú ma-
 quērē t̄omas̄r̄i tiigúdaqui. Tee-
 ro biiri cū̄ ñañaré tiiré wapa
 Cõamacú cū̄rē ñañarõ tiádare-
 cãrē t̄omas̄r̄i tiigúdaqui. 9 Espí-
 ritu Santo cū̄rē cū̄ ñañaré tiiré-
 re mas̄r̄i j̄īgū, ateré t̄omas̄r̄i
 tiigúdaqui: Cū̄ ȳuere padeohére
 wapa ñañaré tiirã niicua sáa.
 10 Diamacú tiirécãrē mas̄r̄i j̄i-
 gū, ateré t̄omas̄r̄i tiigúdaqui:
 Ȳu diamacú tiigú niij̄igū, ȳu
 Pacu p̄top̄ wáaa. Toopú wáari,
 múã ȳuere ññanemoricu sáa.
 11 Teero biiri “Cõamacú ñañaré
 tiirãrē ñañarõ tiigúdaqui” j̄īrē-
 cãrē mas̄r̄i j̄īgū, ateré cū̄rē
 t̄omas̄r̄i tiigúdaqui: Wãtãrē
 dutigú ñañarõ tiinógūdu niitoai.
 12 Ȳu múãrē pee wededuga-
 miga. Mecūtīgã wederi, múã t̄o-
 mas̄r̄ibocu. 13 Espiritu Santope
 atigu, niipetire diamacú maquērē
 múãrē wedegúdaqui. Cū̄ diama-
 cú maquērē wedegú niĩ. Cū̄ wã-
 cūrémena wederiqui; ȳu Pacu
 wederi t̄ogú, wedegúdaqui. Too
 sírop̄ wáaadarecãrē múãrē we-
 degúdaqui. 14 Yéere múãrē mas̄-

r̄i tiigúdaqui. Cū̄ teero mas̄r̄i
 tiirémēna múã ȳuere nemoró pa-
 deoádacu. 15 Niipetire ȳu Pacu
 cuoré yéē niĩã. Teero tiigú, ateré
 múãrē wedetoawū: Espiritu
 Santo yéere múãrē mas̄r̄i tiigú-
 daqui.

16 Péerogã siro múã ȳuere ññari-
 ricu; too síro ȳuere ññãdacu sū-
 cã, j̄īw̄i Jesús.

Bóaneõrã niimiãrira useniãdacua

17 Ûsã s̄iquērã cãmerí s̄ñ̄n̄awū:
 —Cū̄ “péerogã siro múã ȳuere
 ññaricu; too síro ȳuere ññãdacu
 sūcã” j̄īrere t̄oríga. Teero biiri
 “ȳu Pacu p̄top̄ wáaa” j̄īrécã-
 rē t̄oríga. 18 Cū̄ “péerogã siro”
 j̄īrē ¿deero j̄īdugaro tiigári?
 Ñeenórē wedesegu wedesequi,
 mas̄r̄iga, j̄īw̄i.

19 Jesús ùsã cū̄rē s̄ñ̄n̄adugare-
 re mas̄r̄i j̄īgū, ùsãrē j̄īw̄i:

—“Péerogã siro múã ȳuere ññari-
 ricu; too síro ȳuere ññãdacu sū-
 cã”, j̄īw̄i. ¿Teeré cãmerí s̄ñ̄n̄ã-
 rã t̄iĩ? 20 Ȳu ateréja diamacúrã
 j̄īã: Múã uti, boorituara niĩada-
 cu. Atibúreco macãrãpe useni-
 ãdacua. Múã bóaneõmiãdacu.
 Bóaneõrã niimiãrira useniãdacu.
 21 Queorémēna wedegúda: S̄icõ
 niipacó coo w̄imagū apaadari s̄u-
 guerogã, bayiró p̄ñinogõ, bóa-
 neõco. Coo apaari siro, coo mac̄
 bauári ññagõ, usenigõ, coore p̄ñi-
 ñariguere wãcūrico. 22 Coo tiirõ-
 biro múã mecūtīgã bóaneõmiã.
 Too síro ȳu múãrē ññagúda sū-
 cã. Toorã múã useninetõjõãada-

cu. Sícũno múã usenirere petirí tiimasíríqui.

²³Teero wáaadari bureco jeari, yũre sãĩnáriadacu. Yũu ateréja diamacúrã jĩĩã: Múã yũu wãmemena yũu Pacure sãĩrénorẽ cũũ ticogudaqui. ²⁴Múã yũu wãmemena sãĩría ména. Sãĩñá. Múã sãĩrá, buaadacu. Teeména bayiró useniãdadacu.

**Jesús atibúreco maquẽrẽ
docacũmurĩ tiitóarigue**

²⁵Yũu múãrẽ pee queoréména wedewũ. Too síro queoré maniró tũomasírõrã yũu Pacuye maquẽrẽ wedegudacu. ²⁶Teero wáaadari bureco jeari, múã yũu wãmemena yũu Pacure sãĩãdadacu. Yũu teero jĩĩgũ, “yũu Pacure múãrẽ sãĩboságuda” jĩĩgũ mee tiia. ²⁷Cũũrã múãrẽ maĩĩ. Biiro biia: Múã yũure maĩã. Teero biiri múã yũure “Cõãmacũ pũtopũ atirigu niiĩ” jĩĩ padeóa. Teero tiigú, Cõãmacũ múãrẽ maĩĩjĩgũ, múãrẽ yũugudaqui. ²⁸Yũu Pacumena niirigu atibúrecorepũre atiũu. ãnopú niĩarigu yũu Pacu pũtopũ coerpũtãwaguda sũcã, jĩĩwĩ.

²⁹Ûsã cũũrẽ jĩĩwũ:

—Mecũtígãrẽ mũu queoréména wederipacu, tũomasírõrã wedejãã. ³⁰Mecũtígã ãsã masĩã: Mũu niipetirere masĩpetijãã. Ûsã mũurẽ sãĩnãadari sũguero, masĩtoaa. Teero tiirã, mũu “Cõãmacũ pũtopũ atirigu niiã” jĩĩrẽre padeóa, jĩĩwũ.

³¹Jesús ãsãrẽ jĩĩwũ:

—¿Niirõrã; múã padeói? ³²Múã dutiwáadaro jearo tiia; jeatoaa mée. Múã sĩquẽrã wáabateadacu. Yũure sícũrã cõãncõãdadacu. Sícũrã niiria, niigũpeja. Yũu Pacu yũumena niiĩ. ³³Yũu múãrẽ yũumena ãñurõ niirecutire cõoáro jĩĩgũ, tee niipetirere wedeawũ. Múã atibúrecorepũre ñañarõ netõãdadacu. Yũu atibúreco maquẽrẽ docacũmurĩ tiitóawũ. Teero tiirã, wãcũtutuaya, jĩĩwĩ.

**Jesús cũũ bueráye niĩadarere
sãĩbosárigue**

17 ¹Jesús teero jĩĩari siro, ñnamũõco, jĩĩwĩ:

—Pacu, mũu “teero wáadacu” jĩĩrí bureco jeatoaa mée. Basocãre ãñoñã yũu mũu macũ uputĩ macũ niirere. Mũu teero tiirĩ, yũu mũu uputĩ macũ niirere ãnogũdadacu. ²Mũu yũure dutirere ticomũ. Teeména basocã niipetirare dutimasĩã. Teero tiigú, niipetira mũu yũure ticorirare catiré petihére ticomasĩã. ³Cũã mũu diamacũ niigũrẽ sícũ niigũrẽ masĩrá, teero biiri yũu Jesucristo mũu tico-diocorigucãrẽ masĩrá catiré petihére cõoãdadacu.

⁴Mũu yũure tiidutirere tiipetijãwũ. Teeména yũu atibúrecorepũre mũu uputĩ macũ niirere ãñowũ. ⁵Pacu, atibúreco tiĩadari sũguero, yũu mũumena niiwũ. Mũumena niigũ, mũu tiiróbiro uputĩ

macũ niiwũ. Mecũtígārē m̄m̄ niiróꝛm̄ niigũdacu sũcã. Ȳm̄ re uputĩ macũ niirére ticoya sũcã.

6' M̄m̄ ãniārē ȳm̄re ticow̄. Cũã atibúreco macārã watoap̄m̄ niirira niiwã. M̄m̄ niirecutirere cũārē masĩrĩ tiiwũ. Cũã m̄m̄yara niirirare ȳm̄re ticow̄. Cũã m̄m̄ wedecore ãñurõ t̄uójĩrã, ȳm̄wa. 7' Mecũtígārē cũã ateré masĩya: Niipetire ȳm̄ niirecutire m̄m̄ ticorigue niiã. 8' M̄m̄ ȳm̄re wederiguere cũārē wedew̄. Cũã teeré padeowã. Cũã diamacũrã ȳm̄ m̄m̄ p̄top̄m̄ atiriguere padeowã. Teero biiri m̄m̄ ȳm̄re ticodioriguescãrē padeowã.

9' Ȳm̄ cũãye niĩadarere m̄m̄rē sãĩã. Atibúreco macãrãpereja sãĩbosãria. Ȳm̄re m̄m̄ ticorirapere sãĩbosã; cũã m̄m̄yara niĩya. 10' Niipetira m̄m̄yara, yãara niĩya. Yãaracã m̄m̄yara niĩya. Cũã tiirém̄ena, cũã padeorém̄ena ȳm̄ uputĩ macũ niirére masĩrĩ tiiã.

11' Ȳm̄ m̄m̄ p̄top̄m̄ wãagũdu tiiã; atibúrecom̄ p̄tuãricu. Ȳm̄ buerãpeja p̄tuãadacua. Pacu ãñugũ, m̄m̄ tutuaremena m̄m̄ ȳm̄re ticorirare coteya. M̄m̄ teero tiirĩ, marĩ s̄icãrõm̄ena niirõbirora cũãcã s̄icãrõm̄ena niĩadacua. 12' Ȳm̄ cũãm̄ena niigũ, m̄m̄ tutuare ticoriguem̄ena cũārē cotew̄. S̄icũnorē ditiri tiirĩ-

w̄. M̄m̄ye queti jóaripũꝛm̄ j̄iirõbirora diamacũ wãaro tiiwũ: "Ditigũdaqui" j̄iirigũ dícu ditiwi.

13' Mecũtígã ȳm̄ m̄m̄ p̄top̄m̄ wãagũdu tiiã. Ȳm̄ atibúrecom̄ niigũ, m̄m̄ye quetire wedea. Cũã ȳm̄ tiirõbiro useñiãrõ j̄iigũ, wedea. 14' M̄m̄ wederiguere cũārē wedew̄. Cũã ȳm̄ tiirõbiro atibúreco macārã peti niiriya. Teero tiirã, atibúreco macārã cũārē ñnatutiya. 15' "Cũã atibúreco macārã watoap̄m̄ niirãrē m̄m̄ p̄top̄m̄ máata néewayã", j̄i sãĩria. Ateperé sãĩã: "Wãtĩãrē dutigũre cãmotãya cũārē", j̄iã. 16' Ȳm̄ atibúreco macũ peti niiria. Teero tiirõbiro cũãcã atibúreco macārã peti niiriya. 17' M̄m̄ wederé diamacũ maquē niiã. Teem̄ena cũārē m̄m̄ booré tiĩadara peti wãari tiiyã. 18' Ȳm̄re m̄m̄ye quetire atibúreco macãrãrē wededutigũ ticodiocow̄. Teero tiirõbiro ȳm̄cã cũārē atibúreco macãrãrē wededutigũ ticocua. 19' Cũãye niĩadarere tiigũ, ȳm̄ m̄m̄ boorõbirora tiiã. Cũãcã m̄m̄ boorõbiro tiĩaro j̄iigũ, cũã diamacũ maquẽrē masĩnemoãrõ j̄iigũ, teero tiiã.

20' Ȳm̄ cũã dícu sãĩbosãria. Too sírom̄ cũã wederit̄u, ȳm̄re padeoádaracãrē sãĩbosã. 21' Cũã s̄icãrõm̄ena niĩãrõ j̄iigũ, sãĩã. Pacu, m̄m̄

yũmenena niirõbirora yũcã mena niia. Cũãcã marĩmena niarõ. Teero wãari ñarã, atibũreco macãrã “yũmenen ticodiocorigu niia” jĩrere padeoadacua. ²²Mũn yũre ɸrũtĩ macũ niirere ticowũ. Yũcã cũãrẽ teerã ticowũ, cũã sĩcãrõmena niarõ jĩgũ. Marĩ sĩcãrõmena niirõbirora cũãcã sĩcãrõmena niarõ. ²³Yũn cũãmena niirĩ, mũn yũmenena niirõbirora cũãcã sĩcãrõmena niadacua. Teero wãari ñarã, atibũreco macãrã aterẽ masĩadacua: Mũn cũãrẽ maĩã yũre maĩrõbirora; teero biiri “yũmenen ticodiocorigu niia” jĩrere masĩadacua.

²⁴Atibũreco tiadari sũguero, mũn yũre maĩwũ. Teero tiigũ, mũn ɸrũtĩ macũ niirere yũre ticowũ. Pacũ, mũn yũre ticorirare yũmenena niirĩ boogã. Yũmenena niirã, yũn ɸrũtĩ macũ niirere ñaadacua. ²⁵Pacũ, mũn diamacũ tiigũ niia. Atibũreco macãrã mũnrẽ masĩiya; yũre mũnrẽ masĩã. Ñia yũn buerã mũn yũre ticodiocoriguere masĩiya. ²⁶Mũn niirecutirere cũãrẽ masĩrĩ tiwũ; teero masĩrĩ tiurucũjãgũda. Yũn teero tiurucũrĩ, mũn yũre maĩrõbirora cũãcã camerĩ maĩadacua; teero biiri yũn cũãmena niigũdacu, jĩsãwĩ.

Jesuré ñeewarigüe

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50;

Lc 22.47-53)

18 ¹Jesús cũũ Pacũre sãĩari siro, ñsã Jerusalenũ niirãrira witiwawũ. Cedrón wãmecutirimaarẽ tiãwawũ. Tiimaã apeniñapã olivo yucũre cũã otirorũ jeawũ. ²Judas Jesuré ticogũdũ olivo niirõrẽ masĩtoarucuwĩ. Jesús too sũguerorũre ñsãrẽ toopã dícu sũowarucuwĩ. ³Teero tiigũ, suraramena Judas jeawĩ. Ñpẽrã sĩquẽrã Cõãmacũwii coterĩ basoca cũãmena jeawa. Paiarẽ dutirã, fariseo basoca cũãrẽ ticocorira niiwã. Cũã ññurõ wãmocutirirapũ niiwã. Siãwõcore yucũ, siãwõcorepamena atirira niiwã. ⁴Jesús cũũrẽ wãaadare masĩtoarigu niiwĩ. Teero tiigũ, sũguewa, sãĩñãwĩ:

—¿Noãrẽ ñmaãĩ? jĩwĩ.

⁵—Jesús Nazaret macũrẽ ñmaãã, jĩwã.

—Yũnrã niia, jĩwĩ.

Judas Jesuré wedesãrigucã cũãmena niiwĩ. ⁶Jesús “yũnrã niia” jĩrĩ tũorã, cũã dúudicutũa, ñaacũmujoãwã. ⁷Jesús sãĩñãwĩ sũcã:

—¿Noãrẽ ñmaãĩ? jĩwĩ.

—Jesús Nazaret macũrẽ ñmaãã, jĩwã.

⁸—Mũãrẽ wedetoawũ mée: Yũnrã niia. Too docare yũre ñmaãrãjã, ñniãpereja “wãaya” jĩña, jĩwĩ.

⁹Jesús cũũ Pacũre wedesarigüe diamacũ wãaaro jĩgũ, teerẽ

jĩwĩ. Cũũ biiro wedesewi cũũ Pa-
cure: “Mũũ yũũre ticorirare sícũ-
no ditiri tiirĩwũ”, jĩwĩ. ¹⁰Too sí-
ro Simón Pedro cũũya espadare
néewionecowi. Paiaré dutigúre
padecotegure diamacũ macã cá-
mopéroro páatacojãwĩ. Cũũ wã-
mecutiwi Malco. ¹¹Cũũ teero tiirí
ĩñagũ, Jesupé Pedroro jĩwĩ:

—Mũũyapĩrẽ quẽnocũña. Yũũ
Pacu yũũre ñañarõ netõdutĩriro-
birora ñañarõ netõgũdacu, jĩwĩ.

Jesuré Anás puto néewarigue

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹²Too síro surara, cũãrẽ duti-
gú, ãpẽrá Cõãmacũwii coterí ba-
soca Jesuré ñee, siatúwa. ¹³Anás-
ya wiirũ néewasũguewa. Cũũ
Caifás mañecũ niiwĩ. Caifás tiicũ-
marẽ paiaré dutigú niiwĩ. ¹⁴Cũũ-
rá too sũgueropure judíoare duti-
ráre ateré jĩyigu: “Sícũ niipetira-
ye niiãdarere diabolari, marĩrẽ
ãñuãdacu”, jĩyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩirigue

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68;

Lc 22.55-57)

¹⁵Cũã Jesuré néewari, Simón
Pedromenarã yũũcã cũãrẽ nũũ-
wáwũ. Paiaré dutigú yũũre masĩ-
wĩ. Teero tiigú, yũũ Jesuré née-
waramena wii popea macã yepa-
pũre sããwawũ. ¹⁶Pedrope sope-
putó sããatiropu putũánucãwĩ.
Cũũ teero tiirí ññagũ, yũũ sope-
putó coterí basocomena wedese,
cũũrẽ sããatidutiwũ. ¹⁷Sope cote-
rí basoco Pedroro sãĩñáwõ:

—¿Mũũ ínimena buegú mee
niiĩ? jĩwĩ.

—Niiria, jĩwĩ cũũpeja.

¹⁸Yũũsã niiwũ. Teero tiirá, tii-
wii padecoteri basoca, ãpẽrá
Cõãmacũwii coterí basoca peca-
me diosũmarã tiiwã. Pedrocã
cũãmena sũmagũ tiiwĩ.

Paiaré dutigú Jesuré sãĩñárigue

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64;

Lc 22.66-71)

¹⁹Paiaré dutigú Jesuré sãĩñá-
wĩ:

—¿Mũũ buerá, ñiirũnoã basoca
peti niiĩ? ¿Ñeenórẽ buei mũũ
cũãrẽ? jĩwĩ.

²⁰Jesupé cũũrẽ yũũwi:

—Yũũ niipetira tũocóropũ bue-
wũ. Judíoa neárẽ wiseripũ, ãno
niirí wii Cõãmacũwiipucãrẽ niipe-
tira judíoa neárõpu buewũ. Yayiõ-
ropũ bueriwũ. ²¹¿Yũũre deero tii-
gú sãĩñái? Yũũ bueriguere tũoríra-
pere sãĩñãña. Cũã masĩcua. Cũã
mũũrẽ wedeadacua, jĩwĩ.

²²Jesús teero jĩirí tũogú, sícũ
Cõãmacũwii coterí basocu Jesu-
yã diapóare páawi. Cũũrẽ jĩwĩ:

—Paiaré dutigúre teero yũũri-
jãña, jĩwĩ.

²³Jesupé yũũwi:

—Yũũ ñañarõ jĩĩariguere we-
deñate. “Ateré ñañarõ jĩĩãwũ”,
jĩĩña. Yũũ diamacũ maquẽrẽ jĩĩ-
ãri siro niipacari, ¿deero tiigú
yũũre páai? jĩwĩ.

²⁴Jesús siatúarigupũ niitoawi.
Anás Jesuré ticocowi Caifás pai-
aré dutigú putõpu.

Pedro jĩiditonemorigue

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc
22.58-62)

25 Simón Pedro pecame wesa-
pura sūmanucúwĩ ména. Toopú
niirá cūūrē sāĩñáwā:

—¿Mũũ ínimena buegú mee
niĩ? jĩwĩ.

—Niiria, jĩwĩ.

26 Toopú sícũ paiaré dutigáre
padecotegũ sūmanucúwĩ. Cāmo-
péro páatanorigũya wedegũ ni-
wĩ. Cũũ Pedrore sāĩñáwĩ:

—Yũũ mũũrē olivo yucu oteri-
ropũ cūũmena niirĩ ññatu niĩáwũ-
rã, jĩwĩ.

27 —Niiria; yũũ mee niĩáwũ,
jĩwĩ sũcã.

Cũũ teero jĩĩrĩrã, cãrēquẽ we-
dewi.

Pilato Jesuré sāĩñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Too síro Jesuré Caifáya wii-
pũ niĩárigũre tiidita dutigú niiré
wiseri pũtopũ néewawa. Bóero-
pũ tiiwú. Judíoare dutirá tee wi-
seri popea macã yeparũre sããwa-
riwa. Toopú sããwaraja, Pascua
bosebũreco niirĩ, yaarónorē yaa-
ribojĩya.^w 29 Cũũ sããwaheri ñña-
gũ, Pilato cúãmena wedesegu wi-
tiatiwi. Cũãrē sāĩñáwĩ:

—¿Múã ãniré ñeenó wapare
wedēsãrã tiii? jĩwĩ.

30 —Cũũ ñañaré tihégũ niĩãtã,
mũũ pũto cūũrē néeatiriboajiyu,
jĩwĩ.

31 Pilato cúãrē jĩwĩ:

—Cũũrē néewaya. Múãrē duti-
ré jĩĩrõbirora múã basiro cūũ tii-
árigũre besera wáaya, jĩĩmiwĩ.

Judíoape yũwawa:

—Ësã judíoa múã romanuã tii-
róbiro siãdutiĩmasĩriga, jĩwĩ.

32 Too sugueropũre Jesús “cũã
teero tiirí, diagũdacu” jĩĩ wede-
suguetoarucuwi. Cũũ wedeseri-
gue diamacú wáaaro jĩĩrã, judíoa
romanuãrē cūũrē siãdutiwa.^x

33 Pilato cãmecócũtsãwawi sũ-
cã. Jesuré sũocó, sāĩñáyigũ:

—¿Mũũrã niĩ judíoa õpũ? jĩĩ-
yigũ.

34 Jesupé yũyigũ:

—¿Mũũ wãcũrẽmena sāĩñáĩ?
¿Ãperã mũũrē yéẽ maquẽrẽ we-
dearĩte? jĩĩyigũ.

35 Pilatope jĩĩyigũ:

—Yũũ judíoayũ mee niĩã. Mũũ-
ya dita macãrã judíoa, teero biiri
paiaré dutirá mũũrē néeatiawã.
¿Deero tiarĩ mũũ? jĩĩ sāĩñáyigũ.

36 Jesupé cūũrē yũwĩ:

—Yũũ Õpũ niiré atibũreco ma-
quẽ niiria. Atibũreco maquẽ ni-
ãtã, yũũre nũnũrã cãmẽrĩsĩãboa-

^w 18.28 Judíoa biiro jĩĩ wãcũyira: “Ësã judíoa niĩhẽrãye wiseripũ sããwara, jũĩrĩpĩra
tiirõbiro pũtuácu. Siete bũrecoi jũĩrĩpĩra tiirõbiro niĩãdacu”, jĩĩ wãcũyira. Cũã jũĩrĩ-
pĩra tiirõbiro niirã, Pascua bosebũreco maquẽrẽ yaamasĩriyira. ^x 18.32 Juan
3.14 y 12.32. Tee versícupũre Jesús “yũũre sĩãrã, curusapũ páabiatu, néemũõco-
adacua” jĩĩgũ tiiyigũ. Judíoa curusapũ basocãre sĩãrĩ tiiriyira; romanuã dícu teeré
tiiyira.

jīya, judíoare dutirá ñeewarijã-
ãrõ jīrã. Yũũ Õpũ niiré ãnopú
mee niĩ, jīiyigu.

³⁷Pilato jīiyigu:

—¿Too docare õpũ niĩ mũũ?
jīiyigu.

Jesupé cūũrē yũũyigu:

—Mũũ jīrõbirora õpũ niĩ.
Yũũ diamacú maquẽrē wedeguda
jīigũ, ãnopú ati, bauáwu. Niipeti-
ra diamacú maquẽrē boorá yũũ
wederére tũoóya, jīiyigu.

³⁸—Diamacú maquẽ ¿ñeenó
niirõ niicu? masiña maniã, jīiyi-
gu Pilato.

Jesuré sãadutírigue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato teero jīĩari siro, judíoare
dutrámena wedesegu witiatiwi
sũcã. Cũãrē wedewi:

—Yũũ cūũ ñañaré tiáriguere
buaríatu. ³⁹Too docare biirope
tiigúda: Pascua bosebureco niirĩ,
múã tiimúãatirigue tiirõbirora
tiigúda: Sícũ peresuwiipu niigúãrē
wionécobosaguda. ¿Múã judíoa
õpũrē wionécori boogári? jīĩwĩ.

⁴⁰Niipetira acaribíjõãwã:

—¿Cũũrē wionécorijãña! ¡Ba-
rrabápere wionécoya! jīĩwã.

Barrabás yaarépigu niirigu ni-
wĩ.

19 ¹Teero tiigú, Pilato Jesu-
ré tãnadutíyigu. ²Tãnaã-
ri siro, surara potamena cúã tiári
betore cūũya dupupure péorira
niiwã. Sicaró õpũya sutiro tiiró-
biro sã ñiisãñúrõca sããrira ni-
wã.

³—Ûseniã mũũmena, judíoa
õpũ, jīĩ buijáyira.

Teero jīĩrãrã, cūũrē pee páajã-
rira niiwã.

⁴Pilato popeapu niãrigu witi-
tiwi sũcã. Basocáre jīĩwĩ:

—Yũũ cūũrē ñañaré tiáriguere
buaríatu. Teero tiigú, múã puto
sũowitiatiguda. Múã ññaãdacu,
jīĩwĩ.

⁵Too síro Jesús witiatiwi. Cũũ
pota betore pesawi. Õpũyaro ti-
rõbiro sã ñiisãñúrõ cúã sãããri-
rore sãñawitiatiwi. Pilato baso-
cáre jīĩwĩ:

—¡Ññaña! Ñni niĩ, jīĩwĩ.

⁶Paiaaré dutirá, Cõãmacũwii
coteri basoca cūũrē ññarã, acari-
bíjõãwã:

—¿Cũũrē curusapu páabiatu
sãadutíya; sãadutíya! jīĩwã.

Pilatope jīĩwĩ:

—Múã basiro cūũrē curusapu
páabiatu sãrã wáaya. Yũũja cūũ-
rē ñañaré tiáriguere buaríatu,
jīĩwĩ.

⁷Judíoare dutirápeja cūũrē jī-
wã:

—“Yũũ Cõãmacũ macũ niĩã”,
jīĩwĩ cūũjã. Ûsãrē dutiré teero
wedeseğunoré sãadutía, jīĩwã.

⁸Pilato teeré tũogú, bayiró cui-
yigu. ⁹Cũũye wiseri popea macã
yepapu cãmecósãwawi sũcã. Je-
suré sãñáyigu:

—¿Noo macũ niĩ mũũ? jīiyigu.

Jesupé cūũrē yũũyigu.

¹⁰Pilato jīiyigu:

—¿Deero tiigú yũũre yũũrii?
¿Mũũ masĩrii? Yũũ mũũrē wioné-

cogũ wionécomasĩã. Sĩãdutígucã sĩãdutímasĩã, jĩiyigu.

11 Jesupé cũũrẽ yũũyigu:

—Cõamacũ mũũrẽ dutigú sõnecorigũ niiwĩ. Cũũ sõnecoriatã, mũũ deero sĩãdutímasĩriboajĩyu. Teero tiigú, yũũre mũũ pũtopũ ticooarigu mũũ nemoró wapa cõoquí, jĩiyigu.

12 Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, Pilato Jesuré, “¿deero tii yũũ ãniré wionécogũdariye?” jĩĩ wãcũmiyigu. Judíoare dutirápeja bayiró acari-bíremena jĩĩwã:

—Mũũ cũũrẽ wionécogũ, romanuã õpũ menamacũ niiricu. Sĩcũ “yũũ mũã õpũ niiã” jĩĩgũno romanuã õpũrẽ netõnucãgũ tiii, jĩĩwã.

13 Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, Pilato Jesuré sũowitiatidutiwi. Too síro cũũ queti beserõpũ wãa, duiwi. Cũũ duiró niirí yepa ãtãmena weeri yepapũ niiwũ. Hebreoayemena Gabata wãmecũtiwũ. 14 Judíoa Pascua bosebũreco maquẽ quẽnorí bũreco niiwũ. Coeritó suguerogã niiwũ. Pilato judíoare dutirãre jĩĩwĩ:

—Mũã õpũrẽ ãnaña, jĩĩmiwĩ.

15 Cũũape acaribíjõãwã sũcã:

—¡Cũũrẽ sĩajããrõ; sĩajããrõ!
¡Curapũ páabiatu sĩadutíjãña!
jĩĩwã.

Pilatope jĩĩwĩ:

—¿Mũã õpũrẽ curusapũ páabiatu sĩadutígũdari? jĩĩwĩ.

Pairé dutirápeja jĩĩwã:

—Ûsã õpũ sícũrã romanuã õpũ dícu niiĩ, jĩĩwã.

16 Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, Jesuré cũũrẽ wiyawí, curusapũ páabiatuaro jĩĩgũ. Surarape cũũrẽ née-wawa.

Jesuré sĩarígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32;

Lc 23.26-43)

17 Jesús curusare apawagũ, “Dupucoro” wãmecũtirõpũ wãawi. Hebreoayemena wãmecũtia Gólgota. 18 Toopú cũũrẽ curusapũ páabiatuwa. ãpẽrã pũarãcãrẽ teerora tiiwã. Jesuré cũũ deco nũcõwã, sícũrẽ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape. 19 Pilato cũũ jóadutiari-guere curusapũ tuudutirigu niiwĩ. Biiro jóanoriro niiwũ: “JESÚS NAZARET MACÛ JUDÍOA ÕPÛ NIIÏ”. 20 Tee jóari-guere hebreoaye, griegoaye, latínmena jóadutirigu niiwĩ. Cũũ Jesuré páabiatu-riro Jerusalén pũtogã niiwũ. Teero tiirã, papũ judíoa tee jóaturiguere bueñawã. 21 Cũũ bueñarĩ ãnarã, pairé dutirá Pilato pũtopũ wãa, cũũrẽ jĩiyira:

—Mũũ “judíoa õpũ niiĩ” jĩĩ jóariboajĩyu. “‘Judíoa õpũ niiã’, jĩĩãwĩ”, jĩĩ jóaboajĩyu, jĩĩmiyira.

22 Pilato yũũyigu:

—Yũũ jóatoaawũ; yũũ jóaari-robirora pũtuáadacu, jĩiyigu.

23 Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cũũye sutire seenéõwã. Seenéõ, cũũcõrõ batowa. Cũũya sutiró docasãnari-wũcã sua cãmeyioriro niiwũ. 24 Teero tiirã, surara cãmẽrĩ jĩiyira:

—Ānoréjā yigarijãada. ¿Noãré pũtuáadari? jĩĩrã, jĩĩbuaapeada, jĩĩyira.

Cũã teero tiirí, Cõamacũye queti jóaripũpu jóarigue diamacũ wáaro tiiwá. Biiro jóanoã: “Yée sutire batowa; sicaróre jĩĩbuaapewa”,^y jĩĩ jóanoã. Tee jóaribirora surara teerora tiiwá.

²⁵Jesuyá curusa pũtopũ cũũ paco, cũũ bũgo, apegó María (coo Cleofas nũmo niiwõ), María Magdalena nucũwã. ²⁶Jesús cũũ pacore, teero biiri yũũ Juan cũũ bayiró maĩgũrẽ coo wesa nucũrĩ ñnagũ, coore jĩĩwĩ:

—Paco, ãni mũũ macũ pũtuái, jĩĩwĩ.

²⁷Too síro yũũre jĩĩwĩ:

—Atigó mũũ paco pũtuáyo, jĩĩwĩ.

Cũũ teero jĩĩãari siro, coore yáa wiipũ néerpũawawũ.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41;

Lc 23.44-49)

²⁸Too síro Jesús cũũrẽ tiidutíriguere masĩjĩgũ, “niipetire peotítoaa” jĩĩ wãcũrigũ niiwĩ. Teero tiigú, Cõamacũye queti jóaripũpu jóarigue wáaro jĩĩgũ: —Yũũ sĩnidugága, jĩĩwĩ.

²⁹Toopú sicarú vino piyare dardarũ duiwũ. Teero tiirã, surara sicasitia soa, “hisopo” dũrupũ siatú, súumũõcowa. ³⁰Cũũ teeré

sĩniári siro: —Niipetire peotítoaa, jĩĩwĩ.

Teero jĩĩãari siro, cũũya dupu ñnañumu, diajõawĩ.

Jesuré saderigue

³¹Pascua bosebũreco wáaada-ro sicabũreco dũsawá. Tii bosebũreco ãsãrẽ mũptĩ niirí bũreco niiwũ. Tiibũrecore judíoare dutirá diaarirare curusaripũre niirĩ boorírira niiwã. Teero tiirã, judíoare dutirá Pilato pũtopũ wáa, cũũyara surarare cũãrẽ máata diaaro jĩĩrã, cũũye ñicãrĩrẽ páapedutiyira. Too síro cũũye õpũũrĩrẽ néedioco, aperopú néewadutiyira. ³²Teero tiirã, surara toopú jea, sícũrẽ páapesuguewa. Āpĩ Jesuména páabiatunoãrigucãrẽ teerora tiiwá. ³³Jesupére diaarigũpũre bũajeáwa. Teero tiirã, cũũrẽ páaperiwa.

³⁴Páaperono tiigú, sícũ surara Jesuré warupãmarẽ sadewi. Cũũ teero tiirí, máata díi ocoména witiwũ. ³⁵Yũũ teero wáari ñnawũ. Teero tiigú, yũũ masiã: Yũũ jóare diamacũrã niã. Múãcãrẽ teeré padeoáro jĩĩgũ, tee diamacũ maquẽrẽ wedea. ³⁶Cõamacũye queti jóaripũpu jĩĩrõbirora wáaaro jĩĩrõ, teero wáawũ. Biiro jóanoã: “Cũũye cõãrĩ sicacõãno páapeya maniádacu”,^z jĩĩ jóanoã. ³⁷Tiipũpũre aperopú jóanoã sũcã: “Cũã sadearigũpũre ñnãadacua”,^a jĩĩ jóanoã.

^y19.24 Salmo 22.18.

^z19.36 Salmo 34.20.

^a19.37 Zacarías 12.10.

Jesuré ũtātutipũ cūũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47;

Lc 23.50-56)

³⁸Too síro José Arimatea wãmecutiri macã macũ Pilatore Jesuyá òpũũrẽ sãĩyigũ. José Jesuré padeogú niĩwĩ. Cũũ judíoare dutirãre cuigũ, yayióropũ padeogú niirigu niĩwĩ. Pilato “jáũ” jĩĩrĩ tuogú, José wáa, Jesuyá òpũũrẽ néedioco, néewawi. ³⁹Nicodemo ñamipũ Jesuména wedesegũ jea-ri-gucã jeawi. Cũũ treinta kilos sitiaãñũrere néejeawi. Tee ate niĩwũ: “Mirra” wãmecutire, “áloe” wãmecutiremena wãorigue niĩwũ. ⁴⁰José Nicodemomena suti caseri sitiaãñũre tuusĩãremena Jesuyá òpũũrẽ cõmawá. Judíoa diaarirare cúũri tutipũ cúũãdari sũguero tiirucúrere tiiwá. ⁴¹Jesuré curusapũ páabiaturiro pũto oteré oteriro niĩwũ. Tee oteriro deco mama tuti, ũtãgãpũ coari tuti niĩwũ. Tiitutipũ sícãrĩ diaarirare cúũña manirĩro niĩwũ ména. ⁴²Muĩpũ sããwari, ũsã yeerisãri bũreco jea-ropũ tiiwá. Teero tiirã, tiicope pũtogã niirĩ, Jesuyá òpũũrẽ toopú néewa, cúũwã.

Jesús masãmuãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 ¹ũsã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niirĩ, bóeadari sũguero, María Magdalena cũũrẽ cúũri tutipũ wáyigo. Tiituti biamiriquicare aperopú nucũrĩ ññayigo. ²Teero tiigó, ũsã

pũtopũ cutuputúaatirigo niĩwõ. Yũũ Jesús bayiró mainógũ, Simón Pedromena niĩwũ. ũsãrẽ jĩĩwõ:

—Marĩ Òpũrẽ aperopú néejõããrira niĩwã. Noopú néewara néewaaĩya, jĩĩwõ.

³Coo teero jĩĩrĩ tuorã, yũũ, Simón Pedromena cũũrẽ cúũriropũ ññarã wáawũ. ⁴ũsã toopú wáara, yũũ Pedro nemoró cutũbayíwũ. Teero tiigú, yũũ cũũ sũguero jeawũ. ⁵Toopú jea, tiicopepũ munibiã, ññasõnecowũ. Sããwaripacũ, cũũrẽ cõmaré caseri pesari ññawũ. ⁶Too síropũ Simón Pedro yũũre nũnũjeáwi. Cũũjã sããjõãwĩ. Cũũcã teecaserire toopú niirĩ ññawĩ. ⁷Aperó Jesuré dupure cúã cõmarĩ caserocã aperopú pesari ññawĩ. Tuupéari casero niĩwũ. ⁸Yũũ tiitutipũre jeasũguerigucã sããwawũ. Niipetirere ññagũ, padeowú. ⁹ũsã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “Jesús diarigupũ masãgũdaqui” jĩĩrẽre masĩriwũ ména. ¹⁰Ññaãri siro, ũsãya wiipũ pũtuawawũ.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue

(Mr 16.9-11)

¹¹María Magdalena tiituti díamacũpũ utigo pũtuãwo. Utigora, tiitutipũ munibiã, ññasõnecoyigo. ¹²Ángelea pũarã suti butirẽ sãñarãrẽ dui-ri ññayigo. Cũã Jesuré cúũmiriropũ duiyira, sícũ dupu niimirirope, ãpĩ dũpori niimirirope. ¹³Cũã coore sãññáyira:

—¿Deero tiigó utii? jĩyira.

Cũārē yũnyigo:

—Yũũ Òp̄rē néejõāarira ni-
āwā. Noopú néewara néewaaajī-
ya, jĩyigo.

¹⁴Coo teero jĩāri siro, aperopé
cāmenucáyigo. Jesús coo puto
nucūrī ñnayigo. “Jesús niit” jĩ
ñnamasĩriyigo ména. ¹⁵Cũũpe
coore sãĩnáyigu:

—¿Deero tiigó utii? ¿Noārē
āmaāi? jĩyigu.

“Oteré coterí basocũ niiqui”, jĩ
wācũgõ, jĩyigo:

—Mũũ cũũrē néewaarigu we-
deya. ¿Noopú cúũārī? Yũũ cũũrē
néegõ wáagoda, jĩyigo.

¹⁶Jesús coore jĩyigu:

—¡María!

Cũũ teero jĩĩrī tuogó, cāmenu-
cá: —¡Raboni! jĩyigo. (Hebreo-
ayemena “basocáre buegú” jĩĩdu-
garo tiia.)

¹⁷Jesús coore jĩyigu:

—Ñeerijãña yũure. Yũũ Pacũ
p̄topũ muāwaría ména. Yũure
padeoráre wedego wáaya. “Biro
jĩĩwĩ”, jĩĩña: “Yũũ Pacũ p̄topũ
muāwagudu tiia; yũũ Pacũ múã
Pacũ niit; yũũ Òp̄ũ múã Òp̄ũ niit”,
jĩĩwĩ”, jĩĩ wedeya, jĩyigu.

¹⁸Cũũ teero jĩĩrī tuogó, María
Magdalena ati, ũsã cũũ bueráre
wedewo:

—Marí Òp̄rē ññaawũ, jĩĩwõ.

Cũũ coore wedeariguere wede-
wo.

Jesús cũũ bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18;

Lc 24.36-49)

¹⁹Teero wáari bureco ũsã yee-
risāri bureco síro macā bureco
niiwũ. Tiibureco ñamipũ ũsã cũũ
buerá niirira neāwũ. ũsã judíoare
dutaráre cuira, ññurõ biacósawũ.
ũsã toopú niirī, Jesús ũsã decopũ
bauánucāwĩ. ũsārē ññudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre
niĩārõ, jĩĩwĩ.

²⁰Cũũ teero jĩĩari siro, cũũye
wāmorĩrē, warupāmarē ññowĩ.
ũsã cũũrē ññarã, bayiró useniwũ.

²¹ũsārē jĩĩnemowĩ:

—Ññurõ niirecutire múãpũre
niĩārõ. Yũũ Pacũ yũũre ticodio-
coriobirora yũucā yéé quetire
wededutigu múãrē ticocua, jĩĩwĩ.

²²Teero jĩĩari siro, cũũ ũsārē
wĩãpũpeo, jĩĩwĩ:

—Múãmena Espiritu Santo ni-
ārõ. ²³Múã ãp̄rārē cúã ññaarē
tiirére acabóri, acabónoarira p̄-
tuáadacua. Múã cúãrē acabóheri,
acabóya manirá p̄tuáadacua,^b
jĩĩwĩ Jesús.

Jesús Tomaré bauárigue

²⁴Tomás ũsã menamacũ (“su-
duárigu” ũsã jĩĩgú) Jesús ũsã p̄-
topũ bauáritore, maniwĩ. ²⁵Tee-
ro tiirã, ũsã cũũrē jĩĩwũ:

—Marí Òp̄rē ññaawũ.

Tomapé ũsārē jĩĩwĩ:

^b20.23 Mateo 16.19; 18.18.

—Yuu cūyē wāmorīpu cūā páabiare coperire ññahēgū, teecoperīpu yāa wāmosúārē súusōnecohegu, teerora yāa wāmorē cūū warupāmarucārē súusōnecohegu, padeorīcu, jīīwī.

²⁶Sica semana siro ūsā cūū buerá niirira tiwiirupú neāwū sūcā. Tomás ūsāmena niwī sáa. Ūsā aññurō biacósāpacari, Jesús ūsā decopu bauánucāwī sūcā. Ūsārē aññudutiwi:

—Aññurō niirecutire múāpūre niārō, jīīwī.

²⁷Too síro Tomarē jīīwī:

—Ññaña yé wāmorīrē; mūya wāmosúārē ãno súusōnecoya. Yāa warupāmarucārē mūya wāmorē súusōnecoya. Padeoré manigú niirijāña. Padeoyá, jīīwī.

²⁸Tomapé jīīwī:

—Muu yuu Ōpū niīā; muu Cōāmacū yuu padeogú niīā, jīīwī.

²⁹Jesupé jīīwī:

—Tomás, muu yūre ññatoagupu padeóa. Āpērā yūre ññaripacara padeorápe ūseninemorā niīya, jīīwī.

Jesuré padeodutígu atipūrē jóaa

³⁰Jesús ūsā ññacoropu pee areyenó cūū tutuaremena tiieñowī. Tee niipetirere yuu atipūrē jóaria. ³¹Yuu atipūrú Jesús síquē cūū tutuaremena tiieñoriguere jóaa. Múārē “Jesús Cōāmacū beserigu cūū macū niī” jīīrere padeodutígu jóaa. Múā cūūrē padeorá catiré petihére cūoádacu.

Jesús cūū bueráre bauánemorígue

21 ¹Too síro Jesús Tiberiataro wesapu ūsārē bauánemowī. Biiro wáawu: ²Ūsā toopúre niirá noquērā niwū: Simón Pedro, Tomás (“suduárígu” ūsā jīīgú), Natanael (cūū Caná Galilea dita macū niwī), ūsā Zebedeo pōna, āpērā ūsā menamacārā puará niwū. ³Ūsā toopú niirī, Simón Pedro ūsārē jīīwī:

—Wai wasagu wáagu tiia.

—Ūsācā mūmena wáada, jīīwū.

Ūsā wáa, dooríwupu mūāsāwū. Tiiñamirē wai sīábóejōamiwū. Buarítu.

⁴Bócūmurī, Jesús tiitaro wesapu nucūwī. Ūsā cūūrē ññamasíríwū. ⁵Cūū ūsārē jīīwī:

—¿Wai buaarí?

—Buaríatu, jīīwū.

⁶—Dooríwū diamacúpe cōāñoña múāya bapigūre sūcā. Toopé buaadacu, jīīwī.

Cūū jīīrirobirora tiwú. Pau peti sārī, bapigūre wéemūcōbayiritu. ⁷Teero wáari ññagū, yuu Jesús bayiró mañnogū Pedroré jīīwū:

—Marí Ōpū niī.

Simón Pedro “marí Ōpū niī” jīīrī tuogú, cūūyaro sutiroré máata sñāwī; peesutimena pademasíríwī. Sñña, tiitaropu ññaocōñawī. ⁸Ūsā pasaró wesapu jeadaro cien metrora yoaro niwū. Teero tiirá, dooríwūmena wesapu waire wéepāwawu. ⁹Toopú pāñjea-

ra, pecame cūũ dioárimere ñña-wũ. Tiimepú sícũ wai cããrĩõárigu pesawi. Teero biiri pã niiwũ.

¹⁰Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Wai múã buaárirare néeatiya, jĩwĩ.

¹¹Simón Pedro dooriwupu muãã, bapigure wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajõawũ. Ciento cincuenta y tres sããrira niwã. Paũ sããpacari, bapigu yigariwũ. ¹²Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yaawãcãrã atiya.

Ësã cũũrẽ ññamasitoawũ. Teero tiirá, sícũnopera, “¿noã niĩ mũũ?” jĩĩ sããñáruwũ. ¹³Jesús pãrẽ née, ãsãrẽ batowi. Waicãrẽ teerora tiwĩ.

¹⁴Jesús dia masãri siro, puarí ãsãrẽ bauátoawi. Ateména ãtĩãrĩ wáaro tiwũ sãa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigüe

¹⁵Ësã yaaari siro, Jesús Simón Pedrorẽ sããñáwĩ:

—Simón, Jonás macũ, ¿mũũ ãniã nemoró yũũre maĩ? jĩwĩ.

—Éjũ, yũũ Õpũ. Mũũ masĩã yũũ mũũrẽ maĩrére, jĩwĩ.

—Too docare yũũre padeoráre bueya, jĩwĩ.

¹⁶Pedrorẽ sããñánemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũũre maĩ? jĩwĩ.

—Éjũ, yũũ Õpũ. Mũũ masĩã yũũ mũũrẽ maĩrére, jĩwĩ.

—Too docare yũũre padeoráre coteya, jĩwĩ.

¹⁷Too síro jĩñemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũũre maĩ?

Pedro ãtĩãrĩ cũũrẽ sããñáru ñña-gũ, bayiró bóaneõgũ wáawi. Cũũrẽ jĩwĩ:

—Õpũ, mũũ niipetirere masĩã.

Mũũ masĩã yũũ mũũrẽ maĩrére, jĩwĩ.

Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Too docare yũũre padeoráre bueya. ¹⁸Mũũrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Mũũ mamũ niigũ ména, mũũ booró sutiré sãña, mũũ noo wáadugaropũ wáawũ. Bũcũ wáagũpe, mũũye wãmorĩrẽ súumũõcogudacu. ãpĩ mũũrẽ suti sãã, mũũ wáadugaheropũ mũũrẽ néewagũdaqui, jĩwĩ.

¹⁹(Jesús teero jĩĩgũ, “Pedro biiro wáa, diagũdaqui” jĩĩgũ tiwĩ. “Cũũ diarémena basocã Cõãmãcũrẽ ãñũrõ wedeseadacua” jĩĩgũ, teero jĩwĩ.)

Teero jĩãrĩ siro, Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Yũũre padeonũnũserucujãña, jĩwĩ.

Jesús Juanré maĩrigüe

²⁰Too síro Pedro cãmenũcã, yũũ cãã siro nũnũrĩ ññawĩ. Yũũ Jesús maĩnógũ niwũ. Yũũrá too sũgueropũre ãsã yaaritore, Jesús pũtogã duigu, cũũrẽ sããñáwũ: “Õpũ, ¿noã mũũrẽ ññatutirapũre ticogũdari?” jĩwũ.^c ²¹Pedro yũũre ññagũ, Jesuré sããñáwĩ:

^c 21.20 Jn 13.25.

—Ōpñ, ¿āniré deero wáaadari? jĩwĩ.

²²Jesupé cñgrē yñwi:

—Yñ pñtaatiripñ cñ catiricārē, tee mñye maquē mee niā. Teeré wācūrijāña. Mñ yñpere wācūññseya, jĩwĩ.

²³Cñ teero jĩrĩ tuorá, Jesuré padeorá “Juan diariqui” jĩré sesajōāmiwñ. Jesús yñre “cñ diariqui” jĩgñ mee tiwí. Biirope jĩ-

gñ tiwí: “Yñ pñtaatiripñ cñ catiricārē, tee mñye maquē mee niā”.

²⁴Yñ Juan niā, Jesús buegú niirigñ. Yñ ññariguere jóaa. Teero tiigú, “diamacúrā niā” jĩmasĩnoñ.

²⁵Apeyé Jesús tiirigue pee niā. Yñ tugueñarĩ, cñ tiirigüecōrō jóaatā, peepñrĩ peti wáabojñyu. Teepñrĩ atibúcore dadajōabojñyu.